

Čiekurs vasara

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

3 (39) 2013

IEGŪSIM ZINĀŠANAS, APMEKLĒJOT SEMINĀRUS!

Foto: R. Mežāks

Semināra „Kā efektīvi un videi draudzīgi apsaimniekot nelielu meža īpašumu” dalībnieki mezsaimniecības demonstrējumā teritorijā „Pūpoli”

Neskatoties uz to, ka ir vasara un darba pilnas rokas, aicinām meža īpašniekus atlicināt laiku un apmeklēt seminārus. Šobrīd tos organizējam tā, ka semināra pirmajā daļā tiek stāstīts par aktuālo, bet otrā daļā – apmeklāti konkrēti objekti dabā un mežā, sniedzot praktiskus piemērus.

Viens no tādiem semināriem, kas pulcināja kuplu apmeklētāju pulku, notika maija beigās Tukumā. Tēma bija „Ko darīt ar lauksaimniecībā neizmantojamu zemi?” Semināra apmeklētāji bija tie zemes īpašnieki, kuri vēlas sakārtot savus īpašumus. Teorētiskajā daļā tika sniegta informācija par normatīvo aktu prasībām un Latvijas Valsts mežzinātnes institūta „Silava” pētniece Mudrītes Daugavietes stāstīja par pētījumiem un atziņām lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošanā. Praktiskie piemēri bija skatāmi meža īpašumā „Biltes”. Pagājušā

gada meža nozares gada balvas „Zelta čiekurs” ieguvējs Dzintars Laivenieks dalījās pieredzē par dabiski aizaugušu (ar dažādām koku sugām), tagad jau jaunaudžu, kopšanu. Salīdzinot koptu un turpat blakus nekoptu audzi, nepārprotami varēja redzēt, ka ieguldītais darbs nav bijis veltīgs. Savukārt kokaudzētavas „Senči” īpašnieks Ralfs Ratkevičs dalījās pieredzē lauksaimniecībā neizmantojamo, neauglīgo zemju apmežošanā ar priedi un citām koku sugām, kur viņa pirmie priekšu stādījumi jau krietni pārauguši pašu saimnieku.

Semināra dalībnieki bija apmierināti un gandarīti par iegūtajām zināšanām, atbildēm uz jautājumiem un praktiskajiem piemēriem. Neatbildēts palika vien jautājums par ES atbalsta saņemšanas turpmākajām iespējām lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apme-

žošanai un jaunaudžu kopšanai. Līdzīgi semināri par citām interesantām tēmām ir notikuši citur reģionos. Apmeklētāji bijuši apmierināti ar dzirdēto un redzēto. Lūk, dažas atsauksmes:

- „Patika, pirmkārt, atmosfēra, redzētais un dzirdētais.”
- „Apmācībās stāstītais bija viegli saprotams, bija interesanti.”
- „Patika izsmieļošas un skaidras atbildes uz jautājumiem.”
- „Daudz jauna uzzināju, skaisti un labi pavadīta diena.”

Ari turpmāk Valsts lauku tīkla pasākumu ietvaros līdzīgi bezmaksas semināri tiek plānoti visā Latvijā. Lai pieteikties un saņemtu informāciju un apmeklēt seminārus, par plānotajiem semināriem un citiem svarīgiem pasākumiem var uzzināt interneta vietnē: www.laukutikls.lv.

Sarmīte Grundšteine,
MKPC Informācijas un
apmācību daļas vadītāja

ŠAJĀ NUMURĀ:

JAUNUMI

- Meža īpašniekiem – būtiski grozījumi Aizsargjoslu likumā
- Kas jāzina, ja jādodas uz VMD biroju

2. - 3. lpp.

SAIMNIEKOJAM MEŽĀ

- Stāsts par Zvārdes pagasta „Vārpu” māju saimniekiem – Markeviciem
- Jānis Mauliņš savu īpašumu mantojis no vectēva

4. - 5. lpp.

AR MEŽU SIRDĪ

- Meža nozare var pamatoti lepoties ar tādiem ļaudīm kā Ligonis Bambi

6. - 7. lpp.

PASAULĒ

- Briselē risina īpašumtiesību jautājumu
- Par redzēto izstāde Elmia Wood 2013

8. - 9. lpp.

NOTIKUMU MOZĀIKA

- Grāmatas „Mūsu mazais pārgājienis” atvēršanas svētki Tērvetē
- “Pūpolos” izglītojas un gūst jaunu pieredzi
- Skolēni piedalās foto albuma „Latvija aug” tapšanā

10. - 11. lpp.

PRAKTISKI PADOMI, PIEREDZE

- Kokaugu plantācijas lauksaimniecībai neizmantojamo zemju apsaimniekošana

12. - 13. lpp.

NO PIEREDZES PŪRA

- Interesantas receptes ogu laikam

PAR MEDĪBĀM

- Izveidoti vienoti medību infrastruktūras ierīkošanas noteikumi

14. - 15. lpp.

VASARA PILNBRIEDĀ

Šogad māte Daba mums ir sagādājusi pārsteigumu – siltu un jauku vasaru. Reizēm jūtamiem nedaudz apjukusi – viss zied reizē, plāvās vietām zāle neparasti lekna un bieza. Arī mežā vietām viss tā sakuplojis, ka pavasarī stādītos kociņus grūti sameklēt. Savukārt vietās, kur nav lietus bijis, izcirtumos sevi liek manīt sausums. Karstākā laikā ir patīkami uzturēties koku ēnā. Un kur tad vēl jaukais gaiss, skaņas un smaržas, – īsta aromterapija, turklāt bez maksas!

Par darbiem runājot, vasarā arī mūsu senči meža darbos negāja. Tam bija savs pamats – dzīvojot saskaņā ar dabu, netraucēt dzīvi mežā. Mūsdienās to arī vajadzētu ievērot, protams, ja vien „nespiež kurpe”, un darbus atlikt uz vasaras otro pusi. Jūlija beigās un augusta sākumā var sākt kopt jaunaudzies, vēlams to darīt vecā mēnesī. Diezgan droši zināms, ka tiks atvērta vēl viena kārta ES atbalsta pasākumā „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” – lūgums sekot informācijai. Kā izziņas materiāls ar paskaidrojumiem un tabulām par jaunaudžu kopšanu, var noderēt pielikums „Jaunaudžu kopšana – investīcijas nākotnei”. Tas būs pieejams MKPC birojos, elektroniski mūsu mājas lapā www.mkpc.llkc.lv.

Lai arī lauksaimniecībā neizmantotās zemes šobrīd izskatās skaisti, jādoma par to turpmāko izmantošanu – lauksaimniecībai vai mežsaimniecībai, jo Izmaiņas normatīvajos dokumentos paredz, ka no 2015. gada 1. janvāra platības, uz kurām būs izveidojušās mežaudzes, būs Meža likuma objekti. Tādēļ šajā „Čiekurā” vairāk informācija par iespējamiem risinājumiem.

Jauku turpmāko vasaru un uz tikšanos semināros!

Sarmīte Grundšteine
„Čiekura” redaktore

Grozījumi Aizsargjoslu likumā

Grozījumi Aizsargjoslu likumā, kurus Valsts Prezidents izsludinājis 2013. gada 8. maijā, dod meža īpašniekiem lielāku brīvību attiecībā uz meža audzēšanu aizsargjoslā, kā arī precīzē bista-mo koku ciršanas kārtību.

Meža īpašniekiem, kuru mežu šķērso elektroliniju trases, ir jāzina sekojoši fakti par īpašuma apsaimniekošanu.

Elektrolīniju trase ir elektroliniju darbības nodrošināšanai paredzēta dabā esoša josla, kas uzturama brīva no kokiem un krūmiem.

Aizsargjosla ir platība gar trasi, kuras uzdevums ir aizsargāt elektroliniju no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt tās drošu ekspluatāciju, kā arī pasargāt vidi un cilvēkus no elektrolinijas iespējamās kaitīgās ietekmes.

Ar grozījumiem Aizsargjoslu likumā kopējais aizsargjoslas platums būtiski tiek palielināts tikai 10–20 kilovoltu līnijām. No esošajiem 6,5 metriem uz katru pusi no līnijas malējiem vadiem līdz 30 metriem uz katru pusi no līnijas ass.

Gar elektrisko tīklu gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu līdz 1 kilovoltam aizsargjosla ir 6,5 metru attālumā no līnijas ass, kurā elektroliniju trasi veido 2,5 metru platumā no līnijas ass uz katru pusi.

Elektrolīniju trase ir elektroliniju darbības nodrošināšanai paredzēta dabā esoša josla, kas uzturama brīva no kokiem un krūmiem

VARĒS IZVĒLĒTIES MEŽA AUDZĒŠANAS MODELI

Saskaņā ar AS „Sadales tīkli” datiem, elektroliniju aizsargjoslu kopējā platība visos mežos veidos 28 tūkstošus ha. Šis ir tās platības, kurās meža īpašnieki varēs turpmāk pieņemt lēmumu, kādu meža audzēšanas modeli izvēlēties, neskatoties uz ciršanas vecumu un caurmēru, bet ievērojot nosacījumu, ka mežs ir jāatjauno.

Atšķirībā no iepriekšējās līkuma redakcijas, tiek paredzēta iespēja, ka zemes īpašnieks var vienoties ar elektrolinijas īpašnieku, ka zem elektrolinijas tiek audzētas, piemēram, ziemsasvētku eglītes vai enerģētiskās kultūras, kas neapdraud elektrolinijas drošību.

Aizsargjoslās ārpus gaisvadu elektroliniju trasēm noteikta prasība, ka zemes īpašnieks kokus audzē tā, lai tie potenciāli neapdraudētu elektrolinijas darbību. Ja mežaudzes augstums ir lielāks par attālumu no līnijas ass līdz trases malai, mežaudze uzskatāma par infrastruktūru potenciāli apdraudošu un meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam ir tiesības izcirst tajā augošos kokus.

Elektrisko tīklu gaisvadu līniju aizsargjoslās ārpus elektroliniju trasēm apzāgē augošu koku zarus vai vainagus, lai nepieļautu šo koku vai zaru uzkrišanu uz

elektrolīnijas, un saskaņā ar attiecīgā objekta aizsargjoslas noteikšanas metodiku izcērt tikai tos kokus, kuri var apdraudēt objektu. Par potenciāli apdraudošiem kokiem uzskatāmi koki, kuri atrodas elektrisko tīklu gaisvadu līniju aizsargjoslās, ir augstāki par attālumu no koka sakņu kakla līdz gaisvadu līnijas malējam vadam un ja pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem:

a) koki ir pastāvīgi novirzījušies no vertikālās ass uz gaisvadu līniju pusi vairāk par 15 grādiem;

b) koki ir ar redzamām trupes pazīmēm;

c) lapu koka stumbra diametrs 1,3 metru augstumā virs sakņu kakla ir mazāks par 1/100 no koka augstuma;

d) koki blakus elektrisko tīklu gaisvadu līnijas trasei aug nenocirstā meža joslā, kuras platums ir mazāks par 30 metriem;

e) lapu kokiem ir nesimetrisks vainags (lielākā daļa zaru aug virzienā uz līnijas vadiem) vai mehāniski bojāta sakņu sistēma;

f) lapu koku attālums no zaru galiem līdz malējam vadam elektrisko tīklu gaisvadu līnijās, kuru spriegums nepārsniedz 1 kilovoltu, ir mazāks par četriem metriem;

g) bebru grauzti koki.

KOKU CIRŠANAS KĀRTĪBA

Kokus **elektrolīniju trasē** cērt objekta īpašnieks par saviem līdzekļiem vai pēc savstarpējas rakstveida vienošanās – zemes īpašnieks.

Pienākumu uzturēt kārtībā aizsargjoslas saskaņā ar savstarpēju vienošanos elektrolinijas īpašnieks var deleģēt zemes īpašniekam vai lietotājam.

Elektrolīnijas īpašnieks saskaņā ar attiecīgā objekta aizsargjoslas noteikšanas metodiku ir tiesīgs cirst tikai tos kokus, kuru nav nocirtis zemes īpašnieks un kuri ir potenciāli apdraudoši koki.

(Turpinājums 3. lpp.)

Meža īpašnieki laipni gaidīti VMD birojās

Pagājis vairāk nekā gads pēc Valsts meža dienesta (VMD) darba organizācijas izmaiņām, tāpēc devos uz Zemgales virsmežniecības Jelgavas biroju un sarunājos ar vecāko referenti INESI MILLERI.

Valsts meža dienesta biroju darbinieki informē par konsultē meža īpašniekus par mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām, izsniedz apliecinājumus koku ciršanai, sniedz atzinumus un maksas pakalpojumus.

„Uz biroju ikdienā nāk meža īpašnieki, firmu un citu iestāžu pārstāvji, lai iesniegtu un saņemtu dažādus dokumentus, piemēram, ciršanas apliecinājumus, meža inventarizācijas, pārskatus u.c. Biroja darbinieki iesniegtos dokumentus nodod mežziņiem izskatīšanai, pārbaudei dabā un dokumentu vai atzinuma sagatavošanai un nosūta atpakaļ uz biroju, kur klienti tos jau var saņemt. Oficiālais iesniegumu izskatīšanas laiks ir viens mēnesis, bet iespējams arī īsāks laiks – tas atkarīgs no mežziņa noslodzes.

Uz biroju nāk arī mednieki, kuri iesniedz medību pārskatus, saņem atļaujas un sezonas kartes. Darbiniekiem ikdienā nākas daudz stāstīt un sniegt konsultācijas. Mūsu biroja priekšrocība ir tā, ka blakus ir virsmežniecība un

klientiem par specifiskākiem jautājumiem ir iespēja konsultēties ar inženieriem.

Tagad Valsts meža dienesta klientiem ir priekšrocības, jo dokumentus var iesniegt jebkurā birojā, neatkarīgi no īpašuma atrašanās vietas. Biroja darbinieki tos jau tajā pašā dienā nosūta uz attiecīgo biroju, kur sāk izskatīšanu,” stāsta Inese.

KAS JĀŅEM VĒRĀ

Vēršoties birojā, jāņem līdzi personu apliecinošs dokuments. Ja meža īpašnieks vēlas saņemt ciršanas apliecinājumu, ir jābūt derīgai meža inventarizācijai. Šogad vēl der meža inventarizācijas, kuras gatavotas 1999. gadā un jaunākas. Jāņem vērā, ka meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam ir jānodrošina, lai īpašumā vai valdījumā tiktu veikta pirmreizēja meža inventarizācija, un dati jāiesniedz Valsts meža dienestā. Vismaz reizi 20 gados ir jāveic atkārtota meža inventarizācija. Valsts meža dienests pārbauda meža īpašnieku iesniegtos meža inventarizācijas datus un, ja viss atbilst, reģistrē tos Meža valsts reģistra informācijas sistēmā. Meža īpašniekam vienu reizi gadā ir tiesības saņemt Meža valsts reģistra aktuālo datu izdruku par savu īpašumu.

MAKSAS PAKALPOJUMI

Valsts meža dienests birojos sniedz normatīvajos aktos

noteiktos maksas pakalpojumus (saskaņā ar cenrādi MK 2006.17.01. MK not. Nr.55). Piemēram, meža inventarizācijas datu pārbaude izmaiņu izdarīšanai Meža valsts reģistra datos pēc meža īpašnieka vai tiesiskā valdītāja pieprasījuma maksās 5 latus stundā, pieskaitot

vairs nevar. Visos birojās ir POS termināļi un samaksāt var ar naudas karti vai pārskaitījumu bankā.

Inese iesaka, ja vien ir iespējams, tomēr labāk atbraukt uz biroju un dokumentus sarakstīt uz vietas, jo birojā palīdzība netiks atteikta un tad varētu izvairīties no dažādām neprecizitātēm un nepilnībām.

Zemgales virsmežniecības Jelgavas biroja vecāko referenti Inese Millere labprāt palīdz, ja ir kādas neskaidrības dokumentu aizpildīšanā

transporta izmaksas. Šo pakalpojumu izmanto diezgan daudz meža īpašnieku, īpaši, ja meža inventarizācijas ir taisītas agrāk un datus izveidojušās neprecizitātes. Diezgan bieži birojā vērsas, lai saņemtu dokumentu par meža un meža zemes kadastrālo vērtību, izmantojot Meža valsts reģistra aktualizētos datus. Tas maksās 10 latus. Par pārējiem pakalpojumiem informācija pieejama Valsts meža dienesta mājas lapā. Jāatceras, ka birojās norēķināties ar skaidru naudu

rīties no dažādām neprecizitātēm un nepilnībām.

Noslēgumā Inese aicina meža īpašniekus atcerēties – ja mežu nocērt, tas ir jāatjauno, mežaudzes ir jākopj un par meža veiktajām darbībām ir jāsniedz pārskats. Ja ir kādas neskaidrības, droši var nākt uz biroju. To atrašanās vietas atrodamas VMD mājas lapā www.vmd.gov.lv.

Sarmīte Grundšteine,
MKPC Informācijas un
apmācību daļas vadītāja

(Turpināts no 2. lpp.)

Objekta īpašnieks mēnesi pirms koku ciršanas uzsākšanas elektrolinijas aizsargoslājs ārpus elektroliniju trasēm nosūta rakstveida informāciju zemes īpašniekam un par koku ciršanas uzsākšanu paziņo Valsts meža dienestam.

Ja kokus cērt meža īpašnieks, viņa pienākums ir pirms koku ciršanas uzsākšanas paziņot par to Valsts meža dienestam. Bet,

ja koku ciršana tiks veikta īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai mikroliegumā, izņemot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības un neitrālo zonu, plānotajai darbībai jāsaņem Dabas aizsardzības pārvaldes rakstveida atļauja.

Ja koku ciršana nepieciešama ārkārtējās situācijās vai situācijās, kad koki uzkrītuši uz objekta vai noliekušies tādā mērā, ka tie

vai to zari traucē objekta darbību, koku ciršanu var sākt pēc mutvārdu paziņojuma sniegšanas Valsts meža dienestam, Dabas aizsardzības pārvaldei, ja darbība veicama īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Nedēļas laikā pēc koku nociršanas par to jāinformē zemes īpašnieks.

Uz Aizsargjoslu likumā minēto elektroliniju trašu ierīkošanu un trases platuma izmaiņām

neattiecas Meža likumā noteiktā kompensācija atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanai

Plašāk ar grozījumiem Aizsargjoslu likumā var iepazīties: www.likumi.lv

Raksta sagatavošanā izmantota informācija no www.mezai-pasnieki.lv.

Jānis Šmiukšis,
MKPC Meža apsaimniekošanas
daļas vadītājs

Iespējama vēl viena kārtā ES atbalsta pasākumā „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana”

Šogad rudenī plānota vēl viena pieteikumu kārtas atvēršana Lauku attīstības programmas 2007. – 2013. gadam pasākumam „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” - jaunaudžu kopšanas, mazvērtīgo mežaudžu nomaīņas un instrumentu iegādes aktivitātēm. Šobrīd projekta pieteikumus uz šīm aktivitātēm iesniegt nav iespējams, jo iepriekšējā kārtā noslēdzās šī ga-

da aprīļa beigās. Pašlaik papildus finansējums ir paredzēts 400 tūkst. latu apmērā, taču ja izsludinātajā kārtā iesniegto projektu pieprasītā summa pārsniegs noteikto, tad iesniegtie projekti tiks vērtēti un daļa noraidīti. Lūgums sekot līdzi informācijai par jaunās kārtas atvēršanu “Čiekurā” vai sazinoties Meža konsultāciju pakalpojuma centra darbiniekiem arī www.mkpc.ilkc.lv

MEŽS – VISUZTICAMĀKĀ BANKA

Katram, kam gadījies braukt cauri Zvārdei Saldus novadā, nav palikusi nepamanīta viensēta ceļa malā, kas kā krāšņa, sakopta oāze pēkšņi iznirst apkārtnē. Tam visam pamatā ir šeit dzīvojošās ģimenes smagais darbs un apņēmība savu, no senčiem mantoto zemes stūrī, aizmirstībai atkarot. Stāsts būs par Zvārdes pagasta „Vārpu” māju saimniekiem Valdi un Ļubu Markeviciem.

DAĻA ZEMES AIZAUGUŠI AR ALKŠŅIEM

Sākās viss tālajā 1992. gadā, kad domas par jaunu ēku šeit nebija pat vispārdrōšākajos saimnieku sapņos. Tajā laikā, kad tapa iesniegums senču zemes atgūšanai, Zvārdē vēl atradās aviācijas mērķpoligons un saimniekoja padomju armija. Komandējošais sastāvs bija pārliecināts, ka tā šeit paliks mūžīgi mūžos un par īpašnieku centieniem atdabūt zemi tikai uzjaurinājās. Tomēr tolaik notikumi risinājās strauji. Jau tajā pašā gadā armija Zvārdi atstāja, un zeme, kāda nu tā tobrīd bija, tika atdota vecajiem īpašniekiem un to mantiniekiem. Arī „Vārpās” realitāte atklājās tāda, ka daļa lauksaimniecības zemju platības jau bija aizaugusi ar alkšņiem un pakāpeniski sāka aizaugt ar krū-

kviešiem. Zeme šeit ir auglīga, tā bija ilgi atpūsusies, un visi prognozēja labu ražu. No ceļa puses tā arī izskatījies, bet reiz, paejot pāri pakalnītei uz meža pusi, atklājies šausminošs skats – visa labība bijusi kā norullēta ar ceļa rulli, bet atlikusi daļa kustējusies kā dzīva – tā burtiski nūdzējusi no mežacūkām un sivēniem, kas klāt pienākušajam lauka saimniekam nepievērsa nekādu uzmanību. Valdis sapratis, ka šoreiz „jālaižas” viņam, jo satikšanās ar saniknotu sivēnmāti varētu beigties bēdīgi.

Sapratis arī ko citu – tāda stila lauksaimniecība, kad pats dzīvo pilsētā un atbrauc tikai laiku pa laikam apdarīt nepieciešamo, šeit, Zvārdē – zvēru paradīzē, nebūs iespējama. Vai nu jāmet lauksaimniecībai miers un jāstrādā tālāk algotais darbs, vai arī jāpārceļas dzīvot uz mežiem ieskauto īpašumu, kur tuvākie kaimiņi atradās kilometriem tālu, kur ceļa vietā bija tikai ar traktoru izbraucama stīga, kur elektrība un līdz ar to arī visas ērtības, kas ar to saistās, likās kā utopija.

SĀKA BŪVĒT MĀJU

Var tikai apbrīnot dzīves biedres Ļubas apņēmību un sīkstumu, kas šādai avantūrai piekrita. Ģimenē tajā laikā bija divi mazi bērni – Anatolijam bija septiņi gadi, Jānim – tikai divi. Ziemas

Foto: A. Velvere

Zvārdes pagasta „Vārpu” māju saimnieks Valdis Markevics ar četrkājaino draudzēni

sākuma tās vietā lēja dīzeļdegvielu, bet tā degot ļoti kūpēja. Vēlāk kaut kur izdevās dabūt aviācijas degvielu, savukārt tā dega ar ļoti augstu temperatūru, kādēļ lampas bieži plīsa. Iesākumā nebija arī akas. Pašu uzturam ūdens tika vests no Saldus, bet mājlopu vajadzībām – no vairāku kilometru attālā Odzēnu ezera.

1995. gadā Markevici sāka būvēt māju, jo dzīve vagoniņā tomēr bija pārāk ekstrēma pat vizitīvajiem. Dzīvojamās ēkas lieveni Valdis rāda zīmīgu akmeni ar iekaltu gada skaitli – 1924. Tas nozīmē, ka māja, lai arī uzcelta pilnīgi no jauna, nav tapusi tukšā vietā – akmeņi ēkas pamatiem ņemti no vectēva mājas pamatu drupām. Mājas arhitektūru diktējusi dzīves nepieciešamība. Tai ir maksimāli daudz logu, lai būtu iespējams iegūt pēc iespējas vairāk dabīgās dienasgaismas, jo uz elektrību joprojām nav bijis nekādu cerību. Finansiāli liels atspaidis celtniecībai bijuši ar alkšņiem aizaugušie lauki, tagad – mežs. Kokmateriālu cenas pēc pašreizējiem kritērijiem bijušas ļoti zemas – par kubikmetru taras kluču uzpircēji maksājuši tikai 6 latus. Toreiz arī citas cenas bijušas daudz zemākas, latam bijusi daudz lielāka vērtība.

PAPILDUS IENĀKUMI ATTĪSTĪBAI NO MEŽA

Tādu saimniekošanas modeli „Vārpu” saimnieki turpina līdz pat šim laikam – pamatdarbs lauksaimniecībā, bet papildus ienākumi celtniecībai un attīstībai – no meža. Tagad pirms 20 gadiem cirstie alkšņi sen dabiski atjaunojušies, daļa vēl ar Eiropas Savienības atbalstu izkopta un drīz būs cērtama atkārtoti. Jāpiekrit, ka šādā izpratnē baltalksnis ir ļoti izdevīgs koks – saimnieks savā mūžā var pagūt ievākt pat trīs tā ražas. *Un mežs ir visdrošākā un tā īpašniekam visdraudzīgākā banka – aizdevuma procentus nerēķina, tikai ar pateicību pieņem visu, ko cilvēks tā labā dara.*

Pašlaik saimniecība ir krietni paplašinājusies: T-40 traktora vietā ir sapirkta jaudīgāka tehnika un vienīgās govs vietā ir ap 300 aitu. Beidzot ir tikuši arī pie elektrības.

Veiksmīgā un stabilā saimniekošana piesaistīja arī ārzmēs dzīvojošo zemes kaimiņu uzmanību, kas vienlaikus bija arī Valda mammas skolasbiedri. Cienījamās gados esošajiem ļaudīm pašiem īpašumus apsaimniekot nepietika ne enerģijas, ne zināšanu, tāpēc viņi savus mežus pilnībā uzticēja Valdim.

Foto: V. Markevica arhīvs

Valdis Markevics 1997. gadā kopā ar dēlu Anatoliju mājas jaunceltnē

miem arī tās platības, kas kolhozu laikos tika pļautas sienam. Kaut kas bija jādara, lai šo procesu apturētu, tādēļ nākamajā gadā zeme tika uzarta un apsēta ar

laikā viņa ar bērniem mitinājās pilsētā, bet vasarā visi dzīvoja uz vietas. Vakaros gaismu deva petrolejas lampas, tikai nekur nevarēja nopirkt pašu petroleju. No

Pašlaik Markevicu ģimene bez sava meža apsaimnieko pāri par 100 ha ārzemēs dzīvojošo tautiešu meža. Pieaugušās audzes tiek nocirstas, nocirstās platības – termiņā atjaunotas un koptas.

SIRDS DARBS

Bez darba uz lauka un meža ģimenei ir vēl arī kāds sirds darbs – tā ir kara laikā sagraudā Zvārdes baznīca. Kokos un krūmos ieaugušās baznīcas drupas Valdis atrada pēc savas mammas apraksta. Nekādas norādes par to nebija, vieta grima aizmirstībā. Pēc Valda iniciatīvas nevietā ieaugušie krūmi tika izcirsti, zāle applauta. Tika rīkotas talkas, kurās piedalījās Mārta Luterā draudzes locekļi un svētdienas skolas bērni. Tieši bērni zem sū-

nu segas atklāja vecās baznīcas flīzes, kuras tagad ir attīrītas. Ir atjaunots altāris. Vairākas reizes vasarā šeit, zem kļavas debess, notiek dievkalpojumi. Pēdējo reizi tika aizlūgts par Zvārdes pagasta saglabāšanu pašreizējā veidolā, neļaujot izveidot jaunu militāru poligonu – šoreiz NATO vajadzībām. Tā pašlaik ir Markevicu ģimenes lielākā sāpe.

KĀ BŪS, RĀDĪS NĀKOTNE

Iepriekšējais gads ģimenei izvērtās ļoti smags. Nodēģa pie mājās ilgi un pamazām veidotā galdniecība, kuru pēc Saldus profesionālās vidusskolas absolvēšanas vadīja dēls. Ugunsgrēka cēlonis tā arī netika noskaidrots, bet stundas laikā sadēģa viss – gan iekārtas, gan gatavie izstrā-

dājumi, gan materiāli. Līdzekļu, lai to atjaunotu no jauna, ģimenei nav, un dēlam nācās meklēt algotu darbu citur.

Drīz pēc tam nāca jauns trieciens – gan presē, gan televīzijā izskanēja runas par Zvārdes mežu „piespiedu brīvprātīgu” atsavināšanu. Daļā Zvārdes pagasta paredzēts ierīkot NATO militāro poligonu atminētāju apmācībai. Rezultātā ar laiku Zvārdes meži tiktu attīrīti no spridzekļiem. Taču patiesība par plānoto atklājās vēlāk.

Militāristu intereses aptver tikai daļu īpašumu, ko tiek piedāvāts atpirkt par saprātīgām tirgus cenām. Daļa īpašnieku, kuri Zvārdē nedzīvo, turklāt pašreizējā brīdī visu cērtamo ir nocirtuši, piedāvājumam tikt

pie naudas labprāt arī piekrit. Bet tiem iedzīvotājiem, kuri dzīvo uz vietas, kaut arī ārpus paredzētās poligona teritorijas, satraukums ir pamatots, jo neviens nespēj atbildēt, kādā veidā bumba spridzināšana un pastāvīga armijas klātbūtne ietekmēs viņu dzīvi.

Kā būs, to rādīs nākotne. Bet padoties Markevicu nedomā. Pārāk liels un smags darbs šeit ieguldīts. Pārāk ilgs laiks tam veltīts – gandrīz puse apzinīgās dzīves. Lieveni kopā ar senču mājas akmeni iemūrēta daļiņa pašu sirds. Tas arī ir viņu visdrošākais un uzticamākais pamatakmens.

Alda Velvere,

MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītāja vietniece

Bērniem mantojumā vēlos atstāt vērtīgu mežu

Jānis Mauliņš ir meža īpašnieks, kurš saimnieko Vedaicenes aizsargājamo ainavu apvidū. Īpašums „Mauliņi-1” atrodas Alūksnes novada Vedaicenes pagastā. Kopējā apsaimniekojamā platība ir 50 ha, no kuriem 30 ha ir meža zemes.

VECTĒVA MANTOJUMS

Jānis Mauliņš savu īpašumu mantoja no vectēva. Jau no bērnu dienām viņš kopā ar tēvu, mežsargu, iepazīna mežu. Tāpēc mežu lietas un darbi viņam nebija sveši, kad 1995.gadā viņš atguva īpašumtiesības un uzsāka saimniekot vectēva mantojumā. Pirms tika sākta meža apsaimniekošana, taksators veica meža inventarizāciju un izveidoja jaunu meža apsaimniekošanas plānu, kurā norādīja, kad un kādas cirtes ir nepieciešamas. Pie plāna izveides taksators atkāja, ka mežā ir veikta nelegāla koku ciršana – izzagtas resnās egles. Zagļi bija paņēmuši vērtīgos sortimentus, bet pārējo atstājuši. Tā kā zādzība tika konstatēta vēlāk, palikusi koksne vairs nederēja malkas ieguvei. Zaudējumi novērtēti nedaudz vairāk kā 3000 Ls.

ĪPAŠUMĀ VISAM JĀBŪT KĀRTĪBĀ

Pēc mantojuma atgūšanas, īpašumā vajadzēja sakārtot daudzas lietas. Lai to būtu vie-

lāk izdarīt, Jānis izveidoja lielu īpašuma karti. Tajā atzīmēja salabotos ceļus, atjaunos un jaunizveidotos grāvjus. Tā viss kļuva pārskatāms un viegli saprotams. Karte palīdz saimniekot, jo tajā atzīmētas arī visas mitrās iepakas un pakalni.

SAIMNIEKO AR APDOMU

Jānim ir seši bērni, kuriem viņš vēlas atstāt mantojumā vērtīgu mežu, tapēc savā īpašumā cenšas saimniekot, ievērojot ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas principus, un necērt daudz. Nogabalus sadala nelielās slejās. Nākamo sleju nocērt tikai tad, kad iepriekšējā ir atjaunojusies.

Neskatoties uz to, ka īpašumā, kas atrodas aizsargājamo ainavu apvidū, nav spēkā nekādi saimnieciskās darbības ierobežojumi, Jānis cenšas tos ievērot, lai saglabātu ainavu. Veicot galvenās cirtes, saglabā mežmalu. Lai saglabātu raksturīgo ainavu, aizaugušo pļavu 2 ha lielumā transformēs par plantāciju mežu un vēlāk tur atjaunos lauksaimniecībā izmantojamu zemi. Tas arī nepieciešams, lai kaimiņi var turpināt nodarboties ar bioloģisko lauksaimniecību.

MEŽS IR JĀKOPJ

Jāņa īpašumā ir 9 ha jaunaudzes, kas regulāri tiek kopta. Jānis uzskata, ka nepietiek ar vienu kopšanas reizi, jaunaudze

Foto: G. Grīnšteins

Meža īpašnieks Jānis Mauliņš (no kreisās) jaunas zināšanas gūst apmeklējot seminārus

ir jākopj tik daudz, cik nepieciešams. Ar jaunaudzes kopšanu Jānis nodarbojas pats par sevi līdzekļiem, jo uzskata, ka pārāk daudz veidlapu jāsapilda, lai saņemtu Eiropas Savienības atbalstu. Regulāri veic arī krājas kopšanas cirtes, lai palielinātu nākotnes meža vērtību.

CENTĪGS SEMINĀRU DALĪBNIEKS

Tā kā pēc izglītības Jānis ir inženieris-mehāniķis, jaunas zināšanas gūst, apmeklējot pieejamos seminārus mežu īpašniekiem. Regulāri apmeklē MKPC rīkotos seminārus. Apmeklējis arī Pasaules dabas fonda demonstrējumu teritorijas Latvijā,

lai iegūtu jaunas zināšanas un dalītos savā pieredzē ar citiem mežu īpašniekiem. Šogad arī pats savā īpašumā laipni uzņēma MKPC semināra dalībniekus un iepazīstināja ar savu saimniekošanu.

NĀKOTNES IECERES

Lai varētu pilnvērtīgi apsaimniekot savu mežu, Jānis gribētu iegādāties dzelzs zirgu par „zirga cenu”. Tad varētu gan kaimiņiem palīdzēt, gan pats sev malku mājas atvest.

Linda Vladimirova,

MKPC Ziemeļaustrumu nodaļas vadītājas vietniece

„NO MEŽA NEESMU ATKĀPIES NE SOLI”

Mežsaimnieks Līgonis Bambe šogad bija viens no meža nozares gada balvas „Zelta čiekurs” saņēmējiem nominācijā „Par mūža ieguldījumu”. Viņš devis nozīmīgu ieguldījumu meža sēklkopībā un selekcijā, zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanā un zinātnisko objektu ierīkošanā, meža dzīvnieku, kā arī medību tēmas zinātniskajā izpētē. Kolēģi viņu raksturo kā pārbagātu daudzām radošām idejām par Latvijas meža nozares apsaimniekošanas pilnveidošanu un attīstību.

JAU BĒRNĪBĀ PATIKA DABA

Līgonis Bambe dzimis 1933. gadā mežsarga ģimenē Vidzemes – Beverīnas novadā. Ģimenē auga 6 bērni – 3 brāļi un Ligoimanta jeb Līgonis un 2 māsas – Ilga un Vija. Vecāki puisim bija devuši ļoti interesantu vārdu, bet gadu gaitā viņa vārds pamazām pārtapa par Līgoni.

Jau bērnībā Līgonim patika daba, daudz tika palīdzēts tēvam meža darbos – stādīti mežu, dastoti kokus un doties medībās. Kara laikā bija no svara ko nemedīt, lai izdzīvotu. Kā atceras Līgonis, savu pirmo buku tēvam medībās uzdzinis 10 gadu vecumā. Pēc kara beigām nebija oficiāla šaujamo ierociņa, bija dabūta trīsstobrene no kāda Valdemārpils virsmežziņa, par ko Ligo-

nim ar tēvu katru mēnesi bija jāved buks ieroča devējam. Arī patronu nebija, tās taisīja paši, tāpēc šaujot nedrīkstēja pūdelēt, lai neiet zudumā „dārgās” patronas. Ligoņa pirmais medību ierocis bija 30-to gadu modelis „Zauers” un, kā pats labi atceras, pirmais medījums bija rubenis. „Tā es sāku tās medības,” atceras Līgonis.

Tad reiz ziemā pa pēdām tika izsekota mežacūka. Kabatā tikai viena lode, ko tēvs piekudinājis neizmantojot. Tomēr Līgonis neizturēja un šāva, un medījums bija rokā! Sapratis, ka viens ar to galā netiks, gājis uz māju pakaļ tēvam, lai palīdz ar zirgu atvest mājās. Tēvam nav teicis, kas par medījumu, tāpēc tēvs tikai noteicis: „Kas tad tu, zaķi nevari atnest mājās?”. Tomēr, kad aizbraukuši pakaļ medījumam, tāds kuilis esot bijis, ka pat par abiem knapi dabūjuši ragavās.

Tajos laikos Kurzemē, kur bija apmetusies Bambes ģimene, galvenais medījums bija stirna, otrs – cauna, par kuras ādu varēja kādu rubli nopelnīt. Tad vēl bija zaķi, rudenos – pīles un laučī.

Oficiāls mednieks Līgonis kļuva, kad bija students un studēja mežsaimniecību Rīgā. Tajos laikos, ja vēlējas kļūt par mednieku, viss bija vienkārši – aizgāja uz mednieku biedrību un par rubli saņēma apliecību un kļuva par mednieku. Nebija ne mācību, ne arī kādu eksāmenu. Organizējās mednieku grupas no 25–30 cilvēkiem, irēja autobusu un brauca medībās.

Foto: no L. Bambes arhīva

Līgonis Bambe - meža nozares Gada balvas „Zelta čiekurs” laureāts

DARBA GAITAS UGĀLĒ

Tolaik pēc studijām notika jauno speciālistu sadale, sūtīja strādāt arī uz dažādām Padomu Savienības republikām. Arī Līgonim, tā kā viņam patika medības, esot bijis slepens sapnis braukt strādāt uz Krieviju. Bet viņu norīkoja strādāt uz Ugāles mežrūpniecības saimniecību jeb MRS, un, kā pats Līgonis tagad saka, – labi vien bija.

Tā 1956. gadā Līgonis kā jaunais speciālists uzsāka savas darba gaitas Ugāles mežsaimniecībā kā kultūru, tad kā meža

izmantošanas inženieris, kur viņa galvenais pienākums bija izrakstīt ciršanas biļetes, tā sakot, papīru darbs, jo cirsmu fondu gatavoja mežziņi.

Līgonis atceras, ka Ugālē bija interesantas vietas, kur neaug mežs. Izrādījās, ka augsnē ir oršteina slānis, kas nebija biezs, tomēr koku saknes nespēja tam izlauzties cauri. Priedes izauga apmēram metra augstumā – un viss! Tika uztaisīts arkls, ar ko uzlauza šo slāni, apstādīja, un rezultātā izauga labs priežu mežs.

Šeit, Ugālē, Līgonis iepazīs ar savu nākamo dzīvesbiedri

Foto: no L. Bambes arhīva

Pirmo zinātnisko stādījumu ierīkošana Kalsnavas MPS ap 1973. gadu

Foto: no L. Bambes arhīva

Līgonis Bambe (no kreisās) Vissavienības seminārā, vidū MPS direktors Antons Kažemaks, ap 1979. gadu

Veroniku, kura arī bija mežsaimniece un jau strādāja MRS par galveno mežzinī. Pēc nepilna gada notika mežrūpniecības un mežsaimniecības apvienošana. Direktors strādāja ar čekas paņēmieniem, un, tā kā bija gaidāms ģimenes pieaugums, Bambes nolēma dzīves un darba vietu mainīt, pārceļoties uz Mazsalacas pusi un uzsākot darbu Jumaras mežniecībā pie Valmieras, kur nostrādāja septiņus ar pusi gadus.

MEŽSAIMNIEKA GAITU SĀKUMS

Labā skola bija Jumaras mežniecībā. Tolaik vajadzēja apmezot mazvērtīgās lauksaimniecības zemes. Tajā laikā sāka stādīt kokus. Mazās pickiņas tagad jau ir izaugušas par lieliem kokiem. Ligonis stāstot rāda bildes, kurās redzami viņa stādītie koki, piebilstot, ka šeit sākās viņa galvenais mežsaimnieka mūžs. Tajos laikos mežus stādīja ar mežēniem. Pamazām sāka apgūt meža selekciju. Kā mežzinis Ligonis brauca pa mežiem, audzēs atlasīja izcilos kokus, tos inventarizēja un atestēja, vāca potzarus. Ligoņa sieva Veronika sāka apgūt potēšanu, praktizējot serdes – kambija salikuma metodi. Galvenokārt tika audzēti priedes, egles, lapegles un apses, mazliet arī melnalkšņa un baltalkšņa stādi, kuriem 2-3 cm augstumā veica potēšanu. Piepotējot dzinumus un gūstot ļoti labus rezultātus – pieauga ap 90% potējumu, kas deva labus pieaugumus. Šajā laikā Jumara tika ierīkota pirmā sēklu plantācija.

Ģimenē auga meita Baiba, kurai bija jāuzsāk skolas gaitas, bet no Jumaras bija ļoti slikta satiksmē. Ligonis ar ģimeni atkal meklēja vietu, kur būtu tuvāk skola un darbs pašiem. Pārcēlās uz Jēkabpils MRS Seces mežniecību, bet, pateicoties dzīvesbiedrei, viņus drīz uzaicināja strādāt Kalsnavas mežu pētīšanas stacijā. Mežu pētīšanas stacijai toreiz bija dots vērienīgs uzdevums – sēklu plantāciju ierīkošana. Bija jāzagatavo milzīgs daudzums visu koku potējumu visai Latvijai, lai varētu ierīkot plantācijas. Tika sākti masveidīgi potējumi, jo Kalsnavai bija jāapgādā ar stādiem visi MRS.

DARBA MŪŽS BIJIS RAIBS

Ligonis sākumā bija konstruktors, bija jābūvē mazgabariņa čiekurkalte. Kad Kalsnavā tika izveidots meža sēklkopības centrālais punkts, Ligoņi iecēla par tā vadītāju, kur viņš nostrādāja 11 gadus. Lai ierīkotu 2. pakāpes sēklu plantācijas vajadzēja ap 100 ha lielu platību. Kur tādu vienlaidus platību ņemt? Abruokājot mežus, Ligonis atrada krūmiem aizaugušas pļavas otrpus Aiviekstei – Sāvienā. Ministrijā tika akceptēts, ka šajā vietā var ierīkot sēklu plantācijas, un tā aizaugušo pļavu vietā tika ierīkoti pirmie 10 ha priežu sēklu plantācijas. Tagad Ligonis ar pamatotu lepnumu stāsta: „Manis ieliktais pamats sēklu plantāciju ierīkošanā ir aktuāls vēl šobrīd, jo no šīm sēklu plantācijām vēl joprojām sēklas saņem visa Latvija, akciju sabiedrība „Latvijas Valsts meži”, un pat tiek eksportēts.”

1982. gadā Ligonis tika uzaicināts dibināt Teiču dabas rezervātu. Teičos viss bija jāsāk no jauna, jāmeklē speciālisti štata vietām. Tika uzbūvēta kantora

Foto: no L. Bambes arhīva

Ligonis Bambe veicot zinātniskos pētījumus par stirnu populācijas attīstības gaitu

ēka, dzīvojamās mājas. Atmosfērā laikā Teiču dabas rezervātu pievienoja Dabas pārvaldei, bija nostādne, ka jāmaina arī visi direktori. Ļaudonā izveidoja mežniecību, pēc tam likvidēja. Ligonis atgriezās Kalsnavas meža pētīšanas stacijā, kur strādāja par mežsaimniecības sektora vadītāju līdz pat aiziešanai pensijā 2009. gadā.

Foto: no L. Bambes arhīva

Ligonis Bambe pie vienas no akām – pazemes ūdeņu mērījumiem

Kaut arī darba mūžs bijis raibs, Ligonis saka: „No meža neesmu atkāpies ne soli!”

NENOGURSTOŠS PELNĪTĀ ATPŪTĀ

Arī pelnītā atpūtā būdams, Ligonis ir nenogurdināms, jo apsaimnieko savu 30 ha lielo meža īpašumu, gādājot malku. Bet, kad mežs cieta vējgāzē, Ligonis bija spiests nocirst kailcirti. Katru gadu Ligonis apmežo pa gabaliņam mežam pieguļošo lauksaimniecības zemi. Viņš uzskata, ka bērzi jāstāda pietiekoši reti, to pierāda arī pagājušās ziemas pieredze. „Tādu snieglauzi, kāda bija pagājušajā ziemā, nebiju vēl savā mūžā ne novērojis, ne arī piedziņojis, ka ledus uz zariem noturas tik ilgi un no lielā svara lūst koku galotnes un koki.”

Nu jau daudzus gadus Ligonim ir ap 20 bišu saimes – medus tiek ievākts pašu ģimenes vajadzībām un dāvināts draugiem.

Klausoties Ligoņa stāstījumu par savām darba un dzīves gaitām, bieži tiek pieminētas medības. Bērībā tas bija iztikas avots, vēlāk arī darbs, jo paralēli darbam MPS Kalsnava viņš atbildēja arī par medību saimniecību. Tā līdz pat zinātniskiem pētījumiem, piemēram, par stir-

nu, staltbriežu populācijas attīstības gaitu. Visbeidzot, medības bijis viņa vaļasprieks visa mūža garumā. Ir nomedītas četras sudraba, divas bronzas trofejas. Izstādēs bijuši brieža ragi.

Ligoņa un viņa sievas Veronikas darba turpinātāja ir meita Baiba, kura arī ir beigusi LLA Mežsaimniecības fakultāti. Baiba ir ieguvusi Dr. Biol. zin. grādu botānikas specialitātē un tagad strādā Latvijas Valsts mežzinātnes institūtā „Silava” par vadīšo pētnieci meža ekoloģijas un mežkopības jomā.

Meža nozare var pamatotlietoties ar tādiem ļaudīm kā Ligonis Bambe, jo viņš savā 53 gadu mežsaimnieka darba mūžā ir devis būtisku ieguldījumu gan meža selekcijā un sēklkopībā, gan meža dzīvnieku un dažādu medību tēmu zinātniskajā izpētē, gan zinātnisko objektu ierīkošanā un zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanā.

Ar „Zelta čiekura” laureātu tikās un stāstījumu uzklauzīja **Aldis Bondars**, kurš ar Ligoņi Bambi strādāja kopā Ļaudonas mežniecībā un kuram Ligonis bija pirmais darbuzdevinātājs, kas ievadīja profesionālajā mežsaimnieka darba gaitās.

Lai dzīvošana un strādāšana laukos būtu pieņemama un izdevīga arī lauku iedzīvotājiem – tā īsumā varētu formulēt galveno domu, ko Baltijas valstu meža īpašnieku organizāciju pārstāvji puda sanāksmē Briselē. Sanāksmi par īpašumtiesību jautājumu organizēja Eiropas Privāto meža īpašnieku konfederācija sadarbībā ar Baltijas valstu meža īpašnieku organizācijām. No Eiropas Parlamenta deputātiem tajā piedalījās Kārlis Šadurskis un Radvile Morkunaitė-Mikuleņiene. Lai arī Latvijas, Lietuvas un Igaunijas meža īpašnieku organizāciju prezentācijās iezīmējās nedaudz atšķirīgas katrā valstī aktuālākās jomas, problēmjautājumu raksturs bija līdzīgs – īpašumtiesību neievērošana, kas ierobežo iespējas saimniekot lauku apvidos.

Lietuvas Meža īpašnieku asociācijas vadītājs Alģis Gaizutis savā prezentācijā uzsvēra ES Pamattiesību hartas 17. pantu, kas saka, ka „...nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs”. Gaizutis uzsvēra, ka harta nosaka gadījumus, kad aprobežojumi ir attaisnojami, t.i. sabiedrības interesēs, kā arī par zaudējumiem tiek izmaksāta **taisnīga un savlaicīga** kompensācija. Pretējā gadījumā aprobe-

Īpašumtiesību jautājums Briselē

ojumi tiek salīdzināti ar atsavināšanu, kas nav demokrātiskas sabiedrības garā. Gaizutis uzsvēra, ka Lietuvā īpaši aktuāls ir jautājums par medību tiesībām, kas nepieder zemes īpašniekam, liedzot viņam iespēju piedalīties medību tiesību izmantošanā savā īpašumā. Kā otra aktuālā joma tika minēta infrastruktūras objektu ierīkošana un uzturēšana, kas ar zemes īpašnieku netiek saskaņota, nedz arī tiek izmaksātas kompensācijas par

teritoriju izveidošanā – meža īpašnieki netiek iesaistīti lēmumos par aizsargājamo teritoriju izveidošanu savos īpašumos. Nav arī skaidrs, vai īpašnieki saņems kompensācijas par aprobežojumiem platībās ārpus NATURA2000 teritorijām. Pollumē raksturoja esošo nodokļu sistēmu kā kavējošu faktoru investīcijām mežsaimniecībā. Īpašniekiem ir jāmaksā pārlieku lieli nodokļi – gan zemes, gan ienākuma nodoklis par koku

dencēm, kas šobrīd neļauj zemes īpašniekam būt drošam, ka savā īpašumā varēs saimniekot netraucēti un plānot investīcijas, kas nākotnē netiktu apdraudētas. Attiecībā uz aprobežojumiem saimnieciskai darbībai, tendence ir nenoliedzami pieaugoša. Kā negatīvus faktorus šajā procesā Muižnieks min zemes īpašnieku neiesaistīšanu lēmumu pieņemšanā, kā arī nepilnības kompensāciju sistēmā, kas nekādā veidā nevairo zemes īpašnieka izpratni par dabas aizsardzību. Piemēram, pie esošās kārtības meža īpašnieks var pretendēt uz 60 eiro par ha, ja mežs ir NATURA 2000 tiklā, bet gadījumā, ja īpašums ir mazs, projekta sagatavošanas izmaksas ir tik lielas, ka neatsver ieguvumu no kompensācijas. Tādēļ daļa meža īpašnieku nemaz nepiesakās uz šo kompensāciju, kas pēc būtības nav pareiza pieeja dabas aizsardzības jautājumu risināšanā.

Semināra noslēgumā Eiropas Parlamenta deputāti Kārlis Šadurskis un Radvile Morkunaitė-Mikuleņiene puda atbalstu viedoklim, ka īpašumtiesību ignorēšana nav pieļaujama, kā arī gadījumos, kad īpašumtiesības tiek aprobežotas, īpašniekam ir jāsaņem pienācīga kompensācija par zaudējumiem vai negūtiem ienākumiem. Deputāti norādīja arī uz šādas tikšanās lietderību, kas ļauj vairāk iedziļināties specifiskās jomās, ar kurām ir saistīts Eiropas Parlamenta deputātu ikdienas darbs.

Aiga Grasmāne,
Latvijas Meža īpašnieku biedrība

Foto: LMI B

Latviju Briselē pārstāvēja: (no kreisās) A. Grasmāne, K. Šadurskis, S. Boķe, A. Muižnieks, Ž. Bacāns

zaudējumiem.

Igauniju meža īpašnieku apvienības vadītājs Prits Pollumē prezentācijā norādīja, ka īpašumtiesības ir zemes apsaimniekošanas stūrakmens. Zemes apsaimniekošana ir vienlaicīgi gan dzīvesveids, gan iespēja dzīvot un izdzīvot laukos. Neskatoties uz to, ka pastāv Lauku attīstības programma, ja īpašumtiesības netiek respektētas vai arī tiek būtiski ierobežotas, saimniekošanas dzīvotspēja nav iespējama. Prits Pollumē norādīja uz problēmām aizsargājamo

pārdošanu. Ir iespēja saņemt atvieglojumus nodokļu nomaksai, taču birokrātija, kas jāpievar, lai saņemtu atvieglojumus, ir pārāk sarežģīta, lai īpašnieki tam ķertos klāt. Tādējādi īpašnieki nav motivēti ieguldīt vēl papildus līdzekļus produktīvas mežaudzes izveidē.

Latvijas meža īpašnieku biedrības vadītājs Arnis Muižnieks savā prezentācijā uzsvēra to, ka zemes īpašniekam ir jābūt iespējai plānot savu saimniecisko darbību ilgtermiņā. Muižnieks norādīja uz faktoriem un ten-

MEŽA ĪPAŠNIEKI DEFINĒ KRITĒRIJUS ATBALSTAM

Jūnija beigās Latvijas Meža īpašnieku biedrība organizēja semināru meža īpašnieku apvienību un kooperatīvu pārstāvjiem, lai kopīgi definētu kritērijus un nosacījumus atbalsta pasākumiem mežsaimniecībā Lauku attīstības programmai 2014. – 2020.gadam.

Pašreizējā plānošanas periodā meža atbalsta pasākumu īstenošanā meža īpašnieki ir saskārušies ar vairākiem šķēršļiem, kas

ir kavējuši pasākumu īstenošanu. Tālab jo svarīga ir meža īpašnieku organizāciju iesaiste nosacījumu izstrādē tieši šobrīd, lai meža īpašniekiem projektu sagatavošana būtu pēc iespējas vienkāršāka un tādējādi pasākumu īstenošana notiktu bez kavēšanās.

PRIEKŠLIKUMI ATBALSTA PASĀKUMIEM

Sanāksmē tika izstrādāti priekš-

likumi šādiem atbalsta pasākumiem:

1. Pasākums „Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai”:

- jaunaudzju kopšana;
- mazvērtīgu audžu nomaiņa;
- valdošās koku sugas maiņa.

Uzsvars šajā pasākumā tiek likts uz pēc iespējas vienkāršu projekta sagatavošanas procedūru, lai rezultātā tiktu izkopts pēc iespējas

vairāk jaunaudzju platību.

2. Pasākums „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” (meliorācijas sistēmu rekonstrukcija un renovācija).

3. Pasākums „Meža ieaudzēšana”:

- meža ieaudzēšana, papildinot daļēji aizaugušās lauksaimniecības zemes, un to kopšana;

(Turpinājums 9. lpp.)

Izstāde ELMIA WOOD 2013

Jūnija sākumā Zviedrijā, Jonkopingas pilsētas tuvumā, norisinājās Vispasaules mežsaimniecības izstāde Elmia Wood 2013. Izstādē vairāk kā 800 stendos bija pārstāvēti dažādi uzņēmumi, norisinājās tehnikas un aprīkojuma demonstrējumi, kā arī informatīvi pasākumi.

Pārstāvēto uzņēmumu darbības jomas ietvēra visas meža apsaimniekošanas darbības, daļēji arī koksnes apstrādi un pārstādi, t.sk., meža stādu audzēšana, jaunaudžu aizsardzība pret dzīvnieku postījumiem, meža mērinstrumenti, mazgabarīta mežizstrādes tehnika, dažādu jaudu

šķeldošanas tehnika, mežizstrādes tehnika un aprīkojums, inovatīvi piedāvājumi mežizstrādes un mežsaimniecības darbiem, mazjaudas pārvietojamie gateri, malkas gatavošanas un saiņošanas iekārtas un citas ar mežu saistītas jomas. Plašāka informācija: www.lennartfors.com;

www.vimek.se; www.mantisrobot.com; www.terri.se.

Zemāk fotoattēlos redzami daži no izstādes Elmia Wood eksponātiem, kas varētu interesēt privāto mežu īpašniekus un apsaimniekotājus.

Raimonds Bērmanis,
MKPC direktors

Ražotāja Lennartfors "riteņu zirgs" ar hidromanipulatoru

Neliels Vimek pievedējtraktors

Kvadracikls, piemērots kokmateriālu sortimentu izvešanai

„Dzelzs zirgs” aprīkots baļķu vešanai

Foto: J. Šmiukšis

(Turpināts no 8. lpp.)

• meža ieaudzēšana un kopšana. Šis priekšlikums ir vērst uz to, lai tās platības, kas šobrīd netiek produktīvi izmantotas, ir daļēji aizsargātas, kā arī nav piemērotas lauksaimnieciskai ražošanai dažādu faktoru dēļ tiktu pārvērstas produktīvā ražošanā, proti, kvalitatīvā mežaudzē.

4. Pasākums „Profilakse un atjaunošana pēc bojājumiem, ko mežam nodarījuši meža ugunsgrēki, dabas katastrofas un kata-

strofāli notikumi”.

Nemot vērā līdzšinējo pieredzi, kad meža īpašnieku aktivitāte nebija pārāk augsta kaut arī dati liecināja par vēja, sniega un citu faktoru rezultātā bojātu mežaudžu esamību, priekšlikums ietver ideju diferencēt atbalsta likmi: mazākām platībām – lielāka atbalsta likme, lai meža īpašnieki tiktu stimulēti pēc iespējas ātrāk likvidēt postījumu sekas arī relatīvi nelielās platībās.

5. Citi pasākumi:

• Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai.

Nemot vērā, ka vēl joprojām trūkst kvalitatīvu pakalpojumu sniedzēju jaunaudžu kopšanai, ir svarīgi nodrošināt kvalitatīvu pakalpojuma pieejamību. Priekšlikums ietver jaunu uzņēmumu dibināšanu, esošo uzņēmumu attīstību, paredzot arī apmācību darbiniekiem, kā arī mazgabarīta tehnikas un instrumentu iegādi.

• Ražotāju grupu izveide.

Šajā pasākumā paredzēts atbalsts meža īpašnieku kooperatīvu attīstībai pirmajos to darbības gados.

• Sadarbība.

Pasākums paredz atbalstu horizontālai vai vertikālai sadarbībai kādā nozarē starp pētnieciskiem institūtiem un ražotājiem jaunu metožu un tehnoloģiju izstrādei un ieviešanai.

Informācija no
www.mezaipasniki.lv

Grāmatas „Mūsu mazais pārgājiens” atvēršanas svētki

Maija vidū Tērvetes dabas parkā notika grāmatas „Mūsu mazais pārgājiens” atvēršanas svētki. Grāmata veltīta skolēnu pētniecības un izziņas konkursam „Mūsu mazais pārgājiens”, kura ideja sakņota Imanta Ziedoņa un Rimanta Ziedoņa grāmatā „Mežu zemē Latvijā. Aicinām ceļā!”

Konkursa dalībnieki veic literatūras un citu informācijas avotu izpēti par meža nozares devumu savā pagastā, novadā, pilsētā vai Latvijā. Viņi dodas izpētes pārgājienā vai ekskursijā, sagatavo radošu izpētes darbu – pārgājiena vai ekskursijas aprakstu brīvā stāstījumā, esejas vai citā literārā formā, papildinot aprakstu ar stāstnieku liecībām un vizuālo informāciju (zīmējumiem, kartēm, fotoattēliem u.c.).

Grāmatā apkopoti skolēnu zīmējumi, atziņas, apraksti un pārgājienu maršrutu kartes, kā arī iekļauta informācija par konkursa uzdevumiem, mērķiem un dalībniekiem. Publicists Ēriks Hānbergs, kurš ir ilggadējs žūrijas priekšsēdētājs, lasot konkursantu iesniegtos darbus, pierakstījis piedzīvotos „pārsteigumus mežā, kokos un citādības”.

Grāmata ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Rīgas domes

Grāmatas „Mūsu mazais pārgājiens” autori – publicists Ēriks Hānbergs un Māra Mikule

Izglītības, kultūras un sporta departamenta Izglītības pārvaldes starpniecību tiks dāvināta visām Latvijas publiskajām un skolu bibliotēkām.

Vienlaicīgi ar grāmatas atvēršanas svētkiem notika ilggadīgā konkursa žūrijas priekšsēdētāja, grāmatas autora, tautā iemīļotā un cienītā rakstnieka un publicista Ērika Hānberga astoņdesmitās dzimšanas dienas svinības. Gan ar nopietnām, gan draiskām dziesmām publiku pārsteidza Dobeles Valsts ģimnāzijas zēnu ansambļa „KPTT” atraktīvais priekšnesums. Meža mātes aicināti, svētku viesi baudīja Tērvetes sila un pasākuma burvību.

Kā lielu un noslēpumā turētu pārsteigumu gan Ēriks Hānbergs, gan citi pasākuma viesi

piedzīvoja kāpienu uz 25 metru augsto skatu laukumu dižākajā koka skatu tornī Latvijā, kura kopējais augstums ir 39 metri.

Tērvete ir viena no vietām mūsu dzīves mazajā pārgājienā, kurā daudzi no mums atgriežas atkal un atkal. Iespējams, to darīs arī grāmatas „Mūsu mazais pārgājiens” atvēršanas svētku dalībnieki.

Māra Mikule

ZM Meža departaments
Meža nozares stratēģijas un
atbalsta nodaļa

IZSLUDINĀTS JAUNS KONKURSS „MŪSU MAZAIS PĀRGĀJIENS”

Zemkopības ministrija (ZM) izsludina jau par tradīciju kļuvušo konkursu Latvijas skolu jaunatnei „Mūsu mazais pārgājiens”, ko šogad atbalsta Latvijas Nacionālā bibliotēka sadarbībā ar Latvijas publiskajām un skolu bibliotēkām. Konkursā aicināti piedalīties visu Latvijas vispārīgizglītojošo un profesionālo izglītības iestāžu skolēni, kā arī interešu izglītības pulciņi un mazpulki.

Šogad pirms došanās ceļā „Mūsu mazais pārgājiens” aicinām ielūkoties Imanta Ziedoņa un Rimanta Ziedoņa grāmatā „Mežu zemē Latvijā. Aicinām

ceļā!” un izvēlēties kādu rosinājumu kā moto savam ceļojumam.

Konkurss notiek laika posmā no 2013. gada 11. jūnija līdz 4. oktobrim. Katrā grupā labākie konkursa darbu autori un klases audzinātāji (interesu izglītības pulciņa vai mazpulka vadītāji) tiks aicināti rudenī uz konkursa noslēguma kopā sanākšanu. Uzvarētāji katrā vecuma grupā balvās saņems apmaksātu transporta pakalpojumu ekskursijai pašu izvēlēta maršrutā. Nolikums un pieteikuma anketa publicēti ZM mājas lapā www.zm.gov.lv.

Māra Mikule,

ZM Meža departaments
Meža nozares stratēģijas un
atbalsta nodaļa

KĀ LABĀK APSAIMNIEKOT NELIELU MEŽA ĪPAŠUMU?

Vasaras sākumā Meža konsultāciju un pakalpojumu centra un Pasaules Dabas fonda izveidotajā mežsaimniecības demonstrējumu teritorijā (MDT) „Pūpoli”, Valsts lauku tīkla atbalsta programmas ietvaros notika kārtējais seminārs – „Kā efektīvi un videi draudzīgi apsaimniekot nelielu meža īpašumu?”

Pasākums norisinājās visās trīs demonstrējumu teritorijā ietilpstošajās saimniecībās, kuras atrodas Jaunjelgavas novada Jaunjelgavas pagastā, Vecumnieku novada Kurmenes pagastā un Neretas novada Mazzalves pagastā. Kopējā demonstrējumu teritorijā ietilpstošo mežu platība – 23,2 hektāri. Pasākumu vadīja Meža konsultāciju un pakalpojumu centra

Semināra dalībnieki mežsaimniecības demonstrējumu teritorijā „Pūpoli”

Sēlijas nodaļas vadītāja vietniece Jekaterina Blaua un mežzinis Aldis Bondars. To, ka sabiedrībā pieaug interese par efektīvu un videi draudzīgu nelielu meža īpašumu apsaimniekošanu, pierādīja kuplais apmeklētāju skaits. Lai izglītos un iegūtu jaunu pieredzi, bija ieradušies vairāk nekā trīsdesmit meža īpašnieki,

studenti, mācībspēki un citi intereseanti no Daugavpils, Rīgas, Madonas, Gulbenes, Livāniem, Kārsavas, Aglonas, Ilūkstes, Rēzeknes, Aknīstes, Preiļiem un Krustpils. Semināra dalībnieki iepazinās ar izlases un kopšanas cirtes izpildes praktiskajiem piemēriem dabā, kā arī uzzināja par iespējām, riskiem un kļūdām,

apsaimniekojot nelielu īpašumu pēc nekaitrīšu mežsaimniecības principiem. Pasākuma laikā uzmanība tika pievērsta arī normatīvo aktu prasībām, kuras pašreiz ir spēkā un meža īpašniekiem ir saistošas.

Kopš dibināšanas 2011. gadā demonstrējumu teritorijā notikuši vienpadsmit pasākumi, kuros piedalījušies vairāk nekā divi simti interesentu. **Nākamais seminārs plānots oktobrī**, kad demonstrējumu teritorijā ar savām lekcijām viesosies pārstāvji no SIA „Manta-tehnika”, A/S „Sadales tīkli” un mežzinātnes institūta „Silava”. Papildinformāciju iegūsi apmeklējot vietni: www.draugiem.lv/pupoli/

Raimonds Mežaks,

MDT „Pūpoli” pārvaldnieks

LATVIJA AUG, MĒS FOTOGRAFĒJAM

Nu jau trešo pavasari astoņi skolēni piedalās foto albuma „Latvija aug” tapšanā. Katru gadu bērni fotogrāfējas vienās un tajās pašās jaunaudzēs, sacenšoties ar sava vecuma priekšniekiem, eglītēm un bērziem – kurš kuru pāraugs.

Šī ideja man radās, dzīvojot mežā, vecā mežsarga mājā, un vērojot, cik nemanāmi izaug jaunais mežs.

Kādu dienu, atgriežoties no darba, ceļa malā, kas ved uz mājām, sila vietā mani sagaidīja izcirtums un meža cirtēju uguns kuri. Bērni arī pārdzīvoja, jo bijām ar mežu saraduši. Atceros, toreiz teicu – tāds jau ir meža liktenis, izaugt un tikt nocirstam.

Šajā vietā jauno mežu iestādīja jau nākamajā pavasarī. Kādus gadus trīs, varbūt pat vairāk, tur nekā, izņemot zāli, nemanīja. Tād vienubrīd parādījās mazi kociņi un vēl pēc gadiem, kas tik nemanāmi paskrien – izcirtuma vietā zaļoja kupla jaunaudze. Tagad pagājuši astoņpadsimti gadi, tur aug priedes, kuras noliekt nav iespējams. Kļuva mazliet žēl, ka neesam šīs pārvērtības

kopā ar bērniem iemūžinājuši fotogrāfijās. Taču to varēja izdarīt citur. Aprakstīju savu ideju un kā projektu iesniedzu AS “Latvijas valsts meži”. Man izdevās fotoalbuma “Latvija aug” veidošanai saņemt nelielu ziedojumu, un tagad katru gadu izvēlēto skolu klasītes tiek vestas uz vienu un to pašu valsts mežu jaunaudzi, kas stādīta tajā pašā gadā, kad bērni dzimuši.

Pirmo reizi bērni tika fotografēti sešus septiņus gadus vecā jaunaudzē. Katrs izvēlējās kociņu, kurš patika, un pie tā tika fotografēts. Skolēni savu kociņu atcerējās arī nākamajā gadā, tāpēc tas īpaši nebija jāiežīmē. Lai būtu interesan-

tāk, katrs tiek portretēts divas reizes – gan tuvplānā, gan visā augumā kopā ar savu kociņu. Lai būtu personiskāk, katrs bērns uzraksta pāris teikumus, kas viņam gada laikā bijis pats svarīgākais. Tiek uzņemts arī visas klases kopējais foto. Māksliniece sagatavo divas lappuses albumam, kuru bērni saņems kā dāvanu devītās klases izlaidumā. Fotografējam arī skolotājas. Pie klases bildes būs vēstījums par to, kas gada laikā katrā jaunaudzē noticis, raugoties mežsaimnieka acīm.

Jaunajos gados priedītes, eglītes un bērziņi stiepjas garumā ļoti ātri. Tāpēc, ja varētu sākt vēlreiz, es izvēlētos bērnus pirmo reizi vest uz tikko stā-

ditu jaunaudzi – tad sacensība augšanā būtu spraigāka un aizraujošāka. Tagad kociņi ātri izraujas līderos. Šajā pavasarī piekritu ietvert projektā arī kādu Madonas skolas pirmo klasīti, kur bērni paši stādīja jaunaudzi un tika fotografēti kopā ar savu kociņu – stādīņu, kuru turēja rokā.

Fotoalbums „Latvija aug” katram absolventam būs dāvana, kuras vērtība, gadiem ejot, augs. Tā būs arī neuzkritošā liecība tam, cik nemanāmi skrien laiks un cik svarīgi ir to piepildīt.

*Anita Jaunbelzere,
biedrības „Latvija aug”
valdes priekšsēdētāja*

Meža ABC noslēdzies

17. un 18. maijā ar 2013. gada Meža dienu devīzi „Kopā nākotnes mežam!” Kurzemes meža nozares speciālisti, interesenti, skolēni un meža īpašnieki – vairāk nekā 2000 apmeklētāju – pulcējās lielākajā un, manuprāt, interesantākajā Meža dienu pasākumā Kurzēmē – Meža ABC. To organizēja Kuldīgas meža īpašnieku biedrība „Meža konsultants”. Šogad pasākumu vēltījām Meža dienu 85. dzimšanas dienai un Latvijas 95. dzimšanas dienai.

17. maijā pasākumā piedalījās skolēni, un to organizētājiem ar mērķi ieinteresēt un izglīt skolēnus par meža audzēšanas ciklu un procesiem mežā. Skolu atsaucība šogad bija negaidīti liela – pasākumā dalību pieteica vairāk nekā 140 klases ar vairāk kā 3000 skolēniem no visas Kurzemes, vislielākā atsaucība bija no Kuldīgas un Ventspils novadu skolām.

Tas nozīmē, ka šādi pasākumi bērniem ir ļoti vajadzīgi. Lai noteiktu, kuras klasītes Meža ABC varēs piedalīties, „Meža konsultanta” pūcīte izlozēja 69 klases ar aptuveni 1200 skolēniem.

18. maijā notika pasākums meža īpašniekiem, ģimenēm, visiem interesentiem. Tas bija burvīgs meža ceļojums visai ģimenei kopā. Meža nozares speciālisti darbojās brīvprātīgi, veltot pasā-

kumam savu laiku un zināšanas. Tā bija lieliska iespēja satikties ar meža nozares dažādu institūciju un uzņēmumu speciālistiem Kurzēmē un visai sabiedrībai stāstīt par savu lielāko mīlestību – mežu.

Skolēnu klasēm bija jāgatavo mājas darbs – uz koka ripas uzņemts vēlējums Meža ABC viesu grāmatai. Brīnišķīgi darbi! Savukārt katrai ģimenei bija iespēja

atstāt vēlējumu Meža ABC viesu grāmata, kas tapusi sadarbībā ar AS Latvijas Finieris! Lidz 30. jūlijam šie vēlējumi ir apskatāmi izstādē „Mežs krāsās, skaņās, sajūtās” Kuldīgas Mākslas namā.

Mana vislielākā pateicība visiem 69 uzņēmumiem un organizācijām, kas atbalstīja un piedalījās pasākumā. Vislielākā pateicība gandrīz 200 kolēģiem, kas nesavtīgi strādāja šajās dienās meža pieturās. Visu apmeklētāju vārdā mana mīlestība un pateicība Meža attīstības fondam un SIA „Vika Wood” par pasākuma finansēšanu.

Tikai kopā iespējams paveikt lielas lietas, tikai sadarbojoties mēs varam veidot pasākumu, kura devīze ir „Kopā nākotnes mežam!”. Paldies visiem par atbalstu!

*Sigita Vaivade,
projekta Meža ABC vadītāja
Meža īpašnieku biedrība
„Meža konsultants”*

Noslēgumā pasākuma Meža ABC pieturu dalībnieki pulcējās kopīgam foto

Kokaugu plantācijas lauksaimniecībai neizmantojamo zemju apsaimniekošanai

Pagājušā gada nogalē ar mežsaimniecību saistīto nevalstisko organizāciju pārstāvji tikšanās laikā Zemkopības ministrijā

vienprātīgi uzskatīja, ka nolūka paaugstināt meža nozares produktivitāti, ir jāplāno lauksaimniecībā neizmantojamo zemes apmežošana ilgtermiņā. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju pārstāvji uzsvēra, ka lauksaimniecības zemes apmežošana nav vēlama, tomēr pieļaujama platībās ar zemu auglību un platībās, kur būtu nerentabli nodarboties ar lauksaimniecības kultūru audzēšanu.

Tas nozīmē, ka zemes īpašniekiem būtu jāizvērtē savas zemes auglība, novietojums, mikroklimats, pašreizējais stāvoklis un iespējas, lai jau tuvākajos 5 līdz 10 gados, kā arī tālākā nākotnē varētu efektīvi un rentabli saimniekot. Platībās, kur nav iespējama intensīva, mūsdienīga lauksaimniecības produkcijas ražošana, nepieciešams nodarboties ar kokaugu audzēšanu.

DAŽĀDU SPECIALIZĀCIJU PLANTĀCIJAS

Latvijas Valsts mežzinātnes institūtā ir mēģināts apkopot esošo pieredzi lauksaimniecības zemju izmantošanā kokaugu audzēšanai. Pasaulē, no tīri praktiskā, ekoloģiskā un ainaviskā estētiskā viedokļiem raugoties, uzskata, ka šādās platībās iespējams audzēt vairāku lietderīgu specializāciju plantācijas un stādījumus:

- papīrmalka īscirtmeta plantācijās (egle, priede, bērzs, baltalksnis, melnalksnis, apse, hibrīdapse u.c.);
- enerģētiskās koksnes plantācijas (kārkli, vītoli, alkšņi, bērzs, apse);
- finierkluču ieguve (bērzs, melnalksnis u.c.);
- būvmateriālu ieguve (priede, egle, bērzs, apse, ozols, melnalksnis, lapegle u.c.);
- tehnisko izejvielu plantācijas (miecvielu ražošanai – ievas, kārkli; krāsvielām – irbene, kārkli u.c.; ārstnieciskām izejvielām – vilkābele, plūš-

koks, smilšērķšķis u.c.; pinumu izgatavošanai – klūdziņu kārkli u.c., lazdas; Ziemassvētku kociņiem – egles, baltegles u.c.);

- nektāraugu plantācijas (platlapu liepa, parastā liepa, kļavu sugas, kārkļu sugas, akācijas u.c.);

- lazdu riekstu plantācijas (dažādu sugu lazdas u.c.);

- dažādu mērķu aizsargstādījumi (lauku, dārzu, bišu dravu, diķu u.c.).

Katrs no specializēto mežaudžu, plantāciju vai stādījumu veidiem var kalpot vairākiem mērķiem, veidojot mistrotus stādījumus.

Koku sugu izvēli noteiks plantācijas mērķis, klimats, attiecīgās platības augsnes auglība, augsnes mehāniskais sastāvs, blīvums, mitruma režīms, reljefs, kā arī mikroklimats.

ĪSCIRTMETA PLANTĀCIJAS – ĀTRAI IENĀKUMU GŪŠANAI

Kā perspektīvu virzienu samērā ātrai ienākumu gūšanai no platības vienības var minēt īscirtmeta plantācijas, kas nozīmē lielas intensitātes mežsaimniecisku ražotni, kuras uzdevums ir sāisināt noteiktu sortimentu izaudzēšanas laiku. Šo plantāciju ierīkošanas un kopšanas pasākumu komplekss būtiski atšķiras no klasiskajām ilga cirtmeta mežaudžu izaudzēšanas metodēm: tām piemērotas tikai auglīgas augsnes, tās intensīvi jākopj, jāmēslo un jāaizsargā. Šo plantāciju ierīkošanai izmantojams tikai selekcionēts stādmateriāls. Rindām jābūt taisnām un tādā atstatumā, lai varētu ērti pārvietoties traktoragregāti. Stādījumiem jābūt samērā bieziem, sliktie eksemplāri kopšanas gaitā jāizvāc, tādējādi nodrošinot kociem pietiekošu augšanas telpu līdz cirtmetam. Īscirtmeta plantāciju intensīva kopšana jāveic 1-3 reizes: pirmajā reizē izcērt ~25 %, otrajā – 20–25 %, bet nākošajā reizē nocērt kalcicirtē vai arī turpina veikt kopšanu, un izcirsto kociņu daudzums atkarīgs no plantācijas mērķa. Šādās plantācijās audzē ātraudzīgas koku sugas: bērzu, baltalksni, melnalksni, apsi, hibrīdapsi, bet no skujkoku sugām – parasto egli.

BĒRZA PLANTĀCIJAS

Patlaban lauksaimniecības zemēs Latvijā arvien vairāk tiek ierīkotas bērza plantācijas papīrmalkas un finierkluču ieguvei. Tomēr pagājušā gada nogalē parādīja, ka arī bērza plantācijas var tikt ievērojami bojātas sniegliecēs un ledus lauzēs. Tas nozīmē, ka stādījuma biežība jāprojektē ar mērķi, lai bērza slaiduma koeficients (augstuma un caurmēra attiecība) būtu ne mazāks par 1. Latvijas zinātnieku pētījumi par bērza stādījumu produktivitāti dažādās augsnes liecina, ka aluviala augsnē jau 15 gadīgas bērza plantācijas sasniedz 150 m³ no hektāra, viegli un vidēji podzolētā augsnē 45 gadīgā stādījumā – 330 m³/ha, velēnu karbonātu augsnē 50 gadīgā stādījumā – 439 m³/ha, smagā māla augsnē 35 gadīgā bērza stādījumā krāja sasniegusi 200 m³/ha, bet pārmitrā augsnē 60 gadīgā stādījumā tikai – 227 m³/ha. Tas nozīmē, ka augsnes izvēlei ir būtiska loma bērza plantāciju produktivitātes nodrošināšanai.

Audzējot egles, parasti izvēlas vidēji nabadzīgas līdz vidēji bagātas augsnes, kurās augsnes reakcija ir skāba, bet minimālais gruntsūdens līmenis nepārsniedz 30-50 cm no zemes virsmas pat pavasaros un rudenos. Produktīvām egļu īscirtmeta plantācijām jāizvēlas bagātākas augsnes ar neregulētu mitruma režīmu.

EGĻU PAPĪRMALKAS ĪSCIRTMETA PLANTĀCIJAS

Laika posmā no 1978. - 1983. gadam LVMI "Silava" zinātnieki izstrādāja tehniskos noteikumus egļu papīrmalkas īscirtmeta plantāciju projektēšanai un ierīkošanai, paredzot, ka intensīvi apsaimniekotas egļu audzes saimniecisko gatavību sasniegs 40 gados (vidējais koka caurmērs 16 cm) un krāja šajā vecumā būs 300 m³/ha (papīrmalkas iznākums – 250 m³/ha). Tomēr prakse parādīja, ka minerālo barības vielu iznese no platības ir ļoti liela un nepieciešama plantācijas papildus mēslošana, kā to bija paredzējuši zinātnieki, bet kas praksē netika izdarīts. Mūsu pētījumi liecina, ka egļu plan-

tācijas lauksaimniecības zemēs ir ļoti produktīvas un 40 gadu vecumā var sasniegt pat līdz 500 m³ no hektāra.

ENERĢĒTISKĀS KOKSNES PLANTĀCIJAS

Enerģētiskās koksnes plantācijas ir ātri augošu koku un krūmu stādījumi, kas biomasu ražo siltuma enerģijas iegūšanai, kā arī ķīmiskai pārstrādei. Latvijā šādas enerģētiskās koksnes plantācijas ierīko no dažādu sugu kociem – kārkliem, baltalkšņiem, bērziem, hibrīdapsēm. Enerģētisko koku sugu plantāciju ierīkošanas biežums – līdz 25 tūkstošiem stādvieta uz 1 ha, cirtmets kārkliem 3–7 gadi, alkšņiem, atsevišķu sugu hibrīdapsēm 5–10 gadi, bet bērziem 10–15 gadi pie sabiezināta stādījuma vai dabiski apmežojušās platības (līdz 7000 kociņu/ha). Latvijā pašlaik tiek intensīvi ierīkotas kārkļu plantācijas, kā stādmateriālu izmantojot dažādu šķirņu kārkļus.

PLANTĀCIJAS FINIERKLUČU UN BŪVMATERIĀLU IEGUVEI

Finierkluču un būvmateriālu ieguvei kokaugu plantāciju aprites laiks būs krietni lielāks, tomēr ievērojami mazāks kā mūsu klimatiskajos apstākļos noteiktajiem attiecīgo koku sugu cirtmetiem pie noteikuma, ka plantāciju kopšanas intensitāte ir augsta. Koku stumbru kvalitātei jāatbilst attiecīgo sortimentu standartiem, tie sevišķi tas sakāms par finierkluču sortimentu.

Šeit vispiemērotākās koku sugas – priede, bērzs, melnalksnis, ozols, kļava, liepa u.c.

Priede ir viena no visizturīgākajām koku sugām un lieliski panes gan sausas, mazauglīgas platības, gan smagas māla augsnes. Plantācijas visietecamāk ierīkot vidēji bagātās augsnēs ar vidēji dziļu gruntsūdens līmeni.

Melnalksnis – vērtīga, ātri augoša koku suga, labi aug labās līdz ļoti bagātās augsnēs ar augstu līdz vidēji augstu gruntsūdens līmeni, bet vēlams, lai gruntsūdens būtu tekošs. Vietās, kur ir stāvošs, uzpludināts ūdens, melnalksnis neaugs vai izaugs slimīgs, kokā ieviesiesies sakņu un stumbra trupe.

Apse un hibrīdapse vislabāk augs labās līdz ļoti bagātās augsnes ar vidēji augstu līdz vidēji zemu gruntsūdens līmeni, augsne var būt ar māla piejaukumu vai pat māls.

Saldais ķirsis labi augs bagātās līdz ļoti bagātās augsnes ar vidēji augstu gruntsūdens līmeni (vidēji tāpat kā ozolam). Augsnes skābumam būtu jābūt tuvu neitrālam. Šeit jāsaista, ka saldo ķirsi var droši stādīt republikas dienvidrietumu rajonos (Kuldīgas, Talsu, Tukuma rajona dienvidu daļā, Liepājas

KĀRKĻU KLŪDZIŅU PLANTĀCIJAS

Kārķļu klūdziņu plantācijām visbiežāk izmanto klūdziņu kārķļu, sarkano kārķļu, vilnaino kārķļu u.c. šķirnes, kuras iespējams pielietot dažādu pinumu izgatavošanai. Plantāciju ierīkošanas biežums – līdz pat 125 tūkst. stādu uz 1 ha. Klūdziņu kārķļu plantācijas nepieciešams katru gadu apgriezt, lai iegūtu pēc iespējas vairāk kļūgu no 1 ha. Peļņa atkarīga no pārdotās produkcijas (dažādi pinumi) daudzuma.

TEHNISKO IZEJVIELU PLANTĀCIJAS

No tehnisko izejvielu plantācijām pašreiz Latvijā ierīkotas tiek vienīgi smilšērķšķu, kārķļu klūdziņu un Ziemassvētku kociņu plantācijas.

Smilšērķšķu plantācijas veido samērā retas – ap 1250 stādu (stādīšanas shēma (2x4 m) uz 1 hektāra. Vīrišķo un sievišķo augu attiecībai jābūt 1: 8, lai nodrošinātu normālas ražas. Izveidotas selekcionētas šķirnes, piemēram – “Botaničeskaja Ļubitel’skaja”, “Podarok Sadu”,

„Desertnaja”, „Granatnaja”, „Conzenta”, „Likjornaja”, „Saharnaja”, vietējās selekcionētās pilādžu šķirnes, piemēram, „Pūres Nr. 1” u.c. Pēc I. Drudzes atzinuma, atsevišķu pilādžu šķirņu ražība var svārstīties no 50 līdz pat 100 kg ogu no 1 koka.

Gan kā tehniskās izejvielas (dabīgas krāsvielas ražošanai), gan kā ārstniecības augu plantācijas var stādīt parasto irbeni (*Viburnum opulus*). Pēdējos gados selekcionētas daudzas šķirnes – „Otbornaja iz Ļeningrada”, „Souzga”, „Ulger”, „Krasnaja grozdj” u.c. Plantācijas ierīko irdenās, bagātās augsnes ar vāji skābu līdz neitrālu reakciju, ap 800 krūmu uz 1 ha (3x4 m).

Pasaulē iecienītas ir korinšu (*Amalanchier arborescens*, *Alaevis* u.c.) un šo sugu šķirņu plantācijas. Vislielākās komerciālās korinšu plantācijas ir Kanādā, arī ASV. Iecienītas šķirnes ir „Ataglow”, „Ballerina”, „Bluff”, „Buffalo” u.c. Parasti plantācijās stāda no 400-800 krūmu uz ha, atkarībā no šķirnes izmēriem. Latvijā pagaidām vēl nav pieredzes irbeņu plantāciju ierīkošanai.

Bagātīgi ziedošas koku (parastā liepa, salda ķirsis, kļava u.c.) un krūmu (kārķli, vitoli u.c.) sugas, kuras izmantojamas kā nektāra avots dravniecībā, visbiežāk stāda gan kā rindu vai joslu stādījumus, gan kā piemestrojumu cieto lapu koku (ozols, osis) audzēs.

Lazdu riekstu plantācijas parasti tiek veidotas kā vējlauzēju aizsargstādījumi, kuri reizē kalpo arī riekstu ieguvei. Lazdu plantāciju ierīkošanas biežība – ap 500 - 600 krūmu uz 1 ha, stādīšanas attālumi – 5x5 m līdz 4x4 m.

Visi minētie stādījumi, kuri kalpo kā atsevišķu mērķu plantācijas (tehnisko izejvielu, nektāraugu utt.), var kalpot vairākiem mērķiem, tos attiecīgi saistot savā starpā.

Visā pasaulē pašlaik populāras ir daudz mērķu plantācijas, kas vienlaicīgi sniedz ienākumus un labumus dažādos veidos. Konsultācijas un ieteikumus jums var sniegt LVMI Silava zinātnieki: M. Daugaviete, D. Lazdiņa, K. Liepiņš, M. Zeps u.c. Plašāka informācija: www.silava.lv.

Mudrīte Daugaviete,
LVMI „Silava”
vadošā pētniece

Hibrīdapses plantācija saimniecībā „Gaiļi”, ierīkota 90-to gadu beigās, koki jau sasnieguši ievērojamas dimensijas

rajonā, Ventspils, Saldus un Dobeles rajonos), jo šeit ir pieejams attiecīgs stādmateriāls. Republikas vidusdaļā un ziemeļdaļā zinātniekiem vēl jāpārstrādā un jāpārbauda dažu saldā ķirša provenienču atbilstība bargākiem klimatiskiem apstākļiem. Nekādā gadījumā nevajadzētu ierīkot lielas saldā ķirša plantācijas republikas ziemeļu rajonos ar Kurzemes izcelsmes stādmateriālu. Pieredze rāda, ka šādiem stādiem ir vāja ziemcietība un tie ļoti cieš bargās ziemās, it sevišķi, ja stiprs sals vērojams marta mēnesī.

ZIEMASSVĒTKU KOCIŅU PLANTĀCIJAS

Tās parasti veido samērā biezas – no 4500 līdz pat 10 000 kociņu uz 1 ha. Ieteicamākās šķirnes – baltegles (Korejas baltegle, Balzāma baltegle, Garzviņu balzāma baltegle), asā egle u.c. skujkoku šķirnes. Pēc LVMI „Silava” pētījuma Ziemassvētku kociņu plantācijas ierīkošanas izdevumi atmaksājas 7-8 gadu laikā. Ienākumus var sākt iegūt sākot no 4.–5. gada pēc plantācijas ierīkošanas, bet pārrēķinot uz visu audzēšanas periodu (7–9 gadi) iespējams iegūt peļņu ap 1400-2200 Ls no 1 ha.

“Lučistaja”, “Otradnaja”, “Moskvička”, “Botaničeskaja” u.c. Pēc A. Brūveļa atziņām, plantācijas ierīkošana atmaksājas 5. gadā pēc stādīšanas, bet sākot ar 6. gadu dod peļņu ap Ls 1500 no 1 hektāra ik gadus.

Pēdējā laikā samērā populāras kļuvušas pilādžu plantācijas. Pilādžu plantāciju biežība ir ap 500 un vairāk kociņu uz 1 ha. Tie spēj piemēroties gandrīz jebkuriem augšanas apstākļiem. Piemērotākās ir mitras, trūdvielām bagātas augsnes. Ir selekcionētas samērā daudz ēdamo pilādžu šķirnes, piemēram, „Alaja Krupnaja”, „Burka”, „Businka”,

OGAS. OGAS? OGAS!!!

Vasara ir tas laiks, kad jāuzkrāj saules gaismā un vitamīni visam turpmākajam gadam. Saulīti, pēc zinātāju domām, vislabāk baudīt jūras malā, bet ekoloģiski tīrus vitamīnus jāmeklē mežā, jo meža ogas ir visbagātīgākā veselības krātuve. Bet ko darīt, ja ar acīm šķiet, ka vēl ēstu un ēstu, bet vēders vairs neņem pretī? Vienu daļu, protams, var ievietot saldētavā un arī ziemā baudīt svaigā veidā. Taču arī saldētavas nav bezgalīgi lielas. Protams, tad jāķeras pie ievārijumu, džemu, biezeņu, vienā vārdā – *zaptēs* – vārīšanas.

Vienkāršās receptes zina katra mājasmāte – ogas katlā, pieber cukuru un vāra. Ja grib mazāk saldu, daļu cukura aizstāj ar ievārijumu cukuru – būs tikpat biezs, turklāt vēl nepelēs. Ja grib viendabīgu masu, vāra uzreiz no sākuma līdz beigām, ja vēlas iecukurotas ogas, vārīšanu veic pamazām, vairāku dienu garumā. Bet varbūt var paeksperimentēt un pamēģināt ko neierastāku? Šajā rakstā esmu apkopojusi interesantākās receptes gan no interneta, gan kulinārijas grāmatām. Esmu izmantojusi arī savas un savu draudzeņu „pārbaudītās vērtības”. Varbūt arī jums no tā kas noder!

AVENES UN MELLEŅES

Tās ir meža veltes, kas mūs iepriecina jūlijā. Bez parastā aveņu dzema, kuru ļoti daudzi atzīst par savu mīļāko ievārijumu, avenes var vārīt kombinācijā ar citām ogām – mellenēm (tiešām ļoti garšīgi!) un zilēnēm (uz 1 kg ogu – 0,5 kg cukura), ogu attiecība pēc paša izvēles. Man no bērniņas visas slimošanas reizes saistās ar aveņu-upeņu ievārijumu. Abu šo ogu sviedrējošās īpašības pazemina temperatūru. Šāds dzems ir bagātīgs C vitamīna avots. Meža avenes var vārīt arī kopā ar dārza ērkšķogām. Aveņu aromāts, protams,

būs mazāk izteikts, bet nebūs arī asās ērkšķogu garšas, kas ne visiem patīk. Eksotiski izklausās aveņu-apelsīnu (0,5 kg apelsīnu, 0,7 kg aveņu, 1,2 kg cukura), kā arī aveņu-kokosriekstu ievārijums (1kg aveņu, 1 iepakojums ievārijuma cukura „1+3”, kokosriekstu pārslas pēc garšas).

Mellenes man vislabāk garšo, ja tās vārītas bez cukura. Šāds ievārijums gan ir šķidrns, to parasti pilda pudelēs un cukuru pievieno tikai pirms ēšanas. Bet vai kādreiz esat garšojuši melleņu „vīriešu zapti”? Uz 1,5 kg melleņu ņem 0,5 kg skābu ābolu, 0,5 kg sīpolu, 0,5 kg cukura, 0,5 l etiķa, 1 ēdamkaroti sinepju, 1 tējkaroti malta muskatrieksta un 0,5 tējkarotes smaržīgo piparu. Šāds dzems jāvāra apmēram 75 minūtes: iesākumā uz ātras uguns, pēc tam uz lēnas. To lieto kā piedevu gaļas ēdieniem. Mellenes var vārīt arī dzērveņu vai jāņogu sulā (līdzīgi kā zemenes). No 3 glāzēm skābo ogu iegūst sulu, pagatavo no tās sīrupu un šajā sīrupā minūtes četrdesmit vāra 1 kg melleņu. Interesanti izklausās arī melleņu-ābolu povidla (0,5 kg melleņu, 0,5 kg ābolu, 0,6 kg cukura). Ja vēlas viendabīgas konsistences masu, izsautētus ābolus izberž caur sietu, bet mellenes pirms vārīšanas saspaida. No sākuma masu vāra bez cukura, kamēr tās tilpums samazinājies par ¼ daļu, tad pievieno cukuru un turpina vārīt līdz bieza krējuma konsistencei.

Kazenes gatavo līdzīgi avenēm, var vārīt arī abas kopā.

BRŪKLENES

Vasaras nogalē nogatavojas brūklenes. Ja ogas vāra vienas pašas, iegūtā masa ir ar ļoti spēcīgu garšu, to lielākoties lieto kā piedevu pie gaļas ēdieniem. Populārāks ir brūkleņu-ābolu ievārijums, un arī tas ziemai labi uzglabājas bez cukura. Mana bijusī kolēģe Guna gatavo

fantastiski garšīgu „vecu laiku brūkleņu zapti”. Šim ievārijumam ņem vienādās attiecībās plūmes, bumbierus, ābolus un brūklenes. Cukuru liek pēc garšas. Ja garša atbilst vēlmēm, bet ievārijums pašķidrns, pievieno želejcukuru. Bagātākai garšas buķetei var piebērt arī krustnagliņas un kanēli. Ne katrs zina, ka no brūklenēm var gatavot arī želeju. Ņem 1 l izspiestās sulas, tai pievieno aptuveni 0,8 kg cukura un maisa, kamēr cukurs izkusis. Ja ogas ļoti gatavas, daļu cukura var aizstāt ar želejcukuru. Bet, ja nesarec, arī iegūtais sīrups ir vienkārši fantastisks – zinu no pieredzes! Interesanti izklausās arī **brūkleņu-burkānu ievārijums** (uz 1 kg brūkleņu – 2-3 burkāni, 1,3 kg cukura un 0,5 l ūdens). Pagatavotajā sīrupā ogas vāra 20-25 minūtes, tad pievieno sagrieztus burkānus, vāra, kamēr tie mīksti. Burkānu vietā var ņemt arī kabačus vai ķirbjus. Specifiska garša ir brūkleņu un kadiķogu ievārijumam. Uz kilogramu ogu maisījuma vajag 850 g cukura. Pirms vārīšanas ogas ieteicams samalt, apbērt ar cukuru un ļaut atsuloties. Tad masu uzvāra, pilda sterilizētās burkās un pasterizē 100 grādu temperatūrā – 0,5 l burkas 10 minūtes, litra burkas – 15 minūtes.

PĪLĀDŽOGAS

Rudens pusē fantastiski skaitas nogatavojas arī pilādžogas, bet ne visi zina, ko ar tām iesākt, jo kuram gan noslēpums, ka pilādžogas ir rūgtas. Bet Guna gatavotais pilādžu ievārijums nemaz nav rūgts, un to viņa panāk, ogas pirms vārīšanas 24 stundas mērcējot aukstā ūdenī un pēc tam vēl uz vairākām stundām ievietojot saldētavā (literatūrā ir atrodams arī alternatīvs variants – ogas pirms pagatavošanas blanšē verdošā sālsūdenī). No saldētavas izņemtās ogas uzreiz ber vārošā cukura sīrupā. Šādu ievārijumu vāra vairākas dienas: uzvāra, ļauj atdzist, kad saimniecei brīvs brīdis, uzvāra atkal, un tā, kamēr sīrups biezs un ogas iecukurojušās. Pēc patikas var pievienot arī citrona sulu un kanēli. Ja vēlas pilādžu aromātu mīkstināt, tos var vārīt kopā ar āboliem vai bumbieriem, eksotisks izklausās pilādžu-meloņu ievārijums.

MELNĀ PLŪŠKOKA OGAS

Reti kurš ir garšojis un kur nu vēl pats gatavojis **melnu** plūškoka ogu želeju. Visus cilvēkus varot iedalīt 2 grupās – vieni par šo izstrādājumu ir sajūsmā, taču otri visai asās un specifiskās garšas dēļ no tā izvairās. Pamēģiniet un nosakiet, pie kuras kategorijas piederat jūs! To gatavo tāpat kā brūkleņu želeju, tikai skābumam varbūt noderēs citrona sula vai citronskābe.

(Turpinājums 14. lpp.)

Izveidoti medību infrastruktūras ierīkošanas nosacījumi

Medību infrastruktūra (medību torņi, dzīvnieku barotavas, tilti, laipas, šaušanas stadijas, dzīvnieku piebarošanas lauciņi) nepieciešama, lai nodrošinātu drošu medību saimniecības organizēšanu, kā arī veiktu dzīvnieku piebarošanu.

2013. gadā AS „Latvijas valsts meži” (LVM) ir izveidoti vienoti medību infrastruktūras ierīkošanas noteikumi, kas turpmāk izslēgs interpretācijas iespējas Medību tiesību nomas (MTN) līgumu administrēšanā.

Ieviešot nosacījumus praksē, ir noteikta šāda turpmākā rīcība:

- tiks izsūtīta vēstule – paziņojums par medību infrastruktūras ierīkošanas nosacījumiem (pielikumā nosacījumi un vienošanās paraugi);
 - vienošanās pie MTN līguma par medību infrastruktūras ierīkošanas nosacījumiem;
 - vienošanās pie MTN līguma par dzīvnieku piebarošanas lauciņiem;
 - mednieki veic barotavu izvērtēšanu atbilstoši nosacījumiem un informāciju iesniedz LVM;
 - mednieki veic medību torņu izvērtēšanu atbilstoši nosacījumiem un, ja iespējams, neatbilstošos pārceļ;
 - barotavu un piebarošanas lauciņu inventarizācija;
 - tiek izsūtīta informatīva vēstule ar mikrolīgumu shēmu un cita veida nomu shēmu;
 - uzskatāma materiāla izveide par medību infrastruktūras ierīkošanas nosacījumiem.
- Vienotu nosacījumu izveide dod ieguvumu gan LVM, gan

pašiem medniekiem. Mežaudzēs tiks samazināti postījumu riski (piemēram, barotavas neatradīsies jaunaudzēs), tātad nebūs prasības pret medniekiem par zaudējumu atlīdzināšanu. LVM saudzēs medību infrastruktūru, kura ierīkota atbilstoši nosacījumiem, kā arī neapmežos piebarošanas lauciņus, kuri būs saskaņoti un par kuriem būs parakstīta vienošanās.

Laikā izveidotu medību infrastruktūras objektus, ir nepieciešami koki būvniecībai. LVM tos atļauj izmantot tikai reģistrēta medību iecirkņa teritorijā un tikai tiem medību tiesību lietotājiem (MTL), kas medību tiesības nomā no LVM. Iesniegumus koku pārdošanai mežsaimniecības pieņem reizi gadā.

Kokus medību infrastruktūras būvniecībai ar caurmēru 1,3 m augstumā no sakņu kakla mazāku par 10 cm (sausiem kokiem mazāku par 14 cm) atļauts izmantot bez maksas, ja ir veikta saskaņošana ar attiecīgā meža iecirkņa vadītāju. Bet, ja medību infrastruktūras būvniecībai paredzēts izmantot kokus, kas 1,3 m augstumā no sakņu kakla ir lielāki par 10 cm (sausiem kokiem virs 14 cm), tad šos kokus pārdod pēc ikgadēji noteiktā cenrāža. Cenrādis, kā arī iesnieguma paraugs atrodams LVM mājas lapā.

Zvēru piebarošanai LVM apsaimniekotajos mežos ir iespējams nocirst apses. Ja to plāno esošā gada LVM ražošanas cirsmais, tad apses cērt bez maksas, balstoties uz rakstisku vie-

Nepareizi izvietots stāvtornis dzinēju medībām

Pareizi izvietots stāvtornis dzinēju medībām

nošanos ar LVM. Ārpus esošā gada cirsmais apšu pārdošanai piemēro „Procedūru malkas pārdošanai iedzīvotāju pašpatēriņam”. Ciršanai izvērtē kokus ar zemāku koksnes kvalitāti. Zvēru piebarošanai aizliegts cirst apses, kuru diametrs lielāks par 50 cm, kā arī uz 1 ha cērt ne vairāk kā 5 apses.

Medību infrastruktūras ie-

rikošanas noteikumi un cita plašāka informācija atrodama LVM mājas lapā www.lvm.lv sadaļā Profesionāļiem.

Informācija sagatavota sadarbībā ar LVM. Attēli no www.lvm.lv.

Gunta Priedcēlāja,
MKPC Zemgales nodaļas mežsaimniecības konsultante

(Turpināts no 13. lpp.)

Jāatceras, ka melnā plūškoka augļi ļoti labi stiprina imūnsistēmu!

DZĒRVENES

Pēdējā dabas dāvana nogatavojas purvos, un tā ir **dzērvene**. Lielākoties tās mēs visi ziemai uzglabājam svaigā veidā, vienkārši aplietas ar aukstu ūdeni, bet var vārīt arī ievārījumu – gan dzērvenes tīrā veidā, gan kombinējot ar āboliem, bumbieriem,

brūklenēm. Bet varbūt vēlaties pamēģināt dzērveņu-riekstu ievārījumu? Uz 1 kg dzērveņu ņem 200 g lazdu riekstu vai valriekstu, 1,4 kg cukura un 2 glāzes ūdens riekstu blanšēšanai. Vispirms 20-25 minūtes ūdenī vāra riekstus, sietā notecina, tad

kopā ar ogām ber vārošā cukura sirupā. Vāra, kamēr ogas kļūst caurspīdīgas un sirupā sāk grimt. Dzērvenes der arī kā piedeva gaļas ēdieniem un risiem, makaroniem. Guna gatavo ļoti interesantas garšas dzērveņu mērci („ketčupu”). Dzērvenes tiek samaltas, tām pievieno medu, mārūtkus, ķiplokus, ingveru, vispār – visu, kas nu kurai saimniecei pašai iet pie sirds. Šādu biezeni parasti gatavo tūlītējai lietošanai, lai maksimāli tiktu saglabāti vitamīni.

Ja vien cilvēkam pavārmāksla nav hobijs, diez vai kādam izdosies pagatavot visus iespējamo konservu veidus! Turklāt internetā var atrast vēl bezgalīgi daudz citu receptu. Un tūlīt taču sāksies sēņu sezona (par sēņu receptēm nākamajā „Ciekurā”)! Bet kaut ko no dabas piedāvātā klāsta taču varam saglabāt arī ziemai. Tādēļ – pie darba, saimniece!

Alda Velvere,
MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītāja vietniece

Ko darīt ar lauksaimniecībā neizmanto tu zemi?

Izmaiņas normatīvajos dokumentos paredz, ka no 2015. gada 1. janvāra 0,5 ha un lielākas platības, uz kurām ir izveidojusies mežaudze ar koku vidējo augstumu vismaz 5m un kurās mežaudzes šķērslaukums ir vienāds vai lielāks par mežaudzes minimālo šķērslaukumu, būs Meža likuma objekti. Tas nozīmē, ka lauksaimniecībā neizmantojamo zemju īpašniekam jāpieņem kāds no lēmumiem: (1) ieadzēt mežaudzi; (2) ieadzēt plantāciju mežu; (3) ierīkot enerģētiskās koksnes plantāciju; (4) atstāt visu pa vecam.

Ja šobrīd par neapstrādātu lauksaimniecībā izmantojamo zemi jāmaksā nekustamā īpašuma nodokļa papildlikme 1,5% apmērā, tad pēc platības un dokumentu sakārtošanas, saskaņā ar 2003.gada 11.februāra MK noteikumiem Nr.76 "Kārtība, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli neapliet zemi, kuru aizņem atjaunotās vai ieadzētās mežaudzes", jūs varat pretendēt uz nodokļu atlaidi:

- skuju kokiem – 40 gadu;
- cietajiem lapu kokiem – 40 gadu;
- mikstajiem lapu kokiem (izņemot balttalksni) – 20 gadu;
- balttalksnim – 10 gadu.

Lai pārveidotu lauksaimniecībā neizmantojamo zemi, piemēram, par mežu, ir jādodas uz pašvaldību. Zemes īpašnie-

Koku skaits t.gab/ha	Meža ieadzēšana	Plantāciju mežs
Priede	3000	Ne mazāk kā 1000
Egle, bērzs, melnalksnis un apse	2000	800
Baltalksnis	2000	500
Pārējās sugas	Nav ierobežots	500
Cirtmets gados	Saskaņā ar Meža likuma 9. pantu /101,81,71,41/	Neattiecas meža likuma 9. pants

kam jāpārlicinās, vai plānoto darbību konkrētajā teritorijā neierobežo normatīvie akti: konkrētās pašvaldības teritorijas plānojums vai arī aizsargājamo teritoriju aizsardzību un izmantošanu regulējošie normatīvie akti u.c.

Gadījumā, kad aizaugušās platībās ir meliorētas, meža ieadzēšanai saskaņā ar Meliorācijas likuma 4.pantu ir nepieciešami tehniskie noteikumi. Tātad ar iesniegumu un robežplānu, kurā iezīmēta apmežojamā zeme, jādodas uz tuvāko Valsts SIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”. Kontaktinformācija atrodama www.zmmi.lv.

Pēc iepriekšminēto formalitāšu sakārtošanas var sākt ieadzēt mežu vai plantāciju mežu. Ar ko tie atšķiras?

Kā rīkoties, ja lauksaimniecības zeme ir dabiski aizaugusi?

Var uzaicināt meža inventarizācijas veicēju. Ja audze atbilst meža definīcijai (mežs – ekosistēma visās tās attīstības stadijās, kur galvenais organiskās masas

ražotājs ir koki, kuru augstums konkrētajā vietā var sasniegt vismaz piecus metrus un kuru pašreizējā vai potenciālā vainaga projekcija ir vismaz 20% no mežaudzes aizņemtās platības), tad meža inventarizācijas veicējs reizē ar inventarizāciju

mežniecībā iesniegs pieteikumu zemes lietošanas veidu maiņai, kurš pēc pārbaudes tiks iesniegts VZD izmaiņu izdarīšanai īpašuma robežplānos.

Rita Daščiora,

MKPC Rīgas reģionālās nodaļas mežsaimniecības konsultante

JAUNS INFORMATĪVAIS MATERIĀLS „LAUKSAIMNIECĪBĀ NEIZMANTOTO ZEMJU APMEŽOŠANA”

Pasaules Dabas Fonds sadarbībā ar WWF un LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centru (MKPC) izdevis informatīvu materiālu zemes un meža īpašniekiem

„Lauksaimniecībā neizmanto tu zemi apmežošana.” Tajā meža ieadzēšana apskatīta plašāk – kā telpas elementa veidošanās un iekļaušanās esošajā dabas apstākļu mozaikā.

Drukātā formā tas būs pieejams PDF demonstrējumu teritorijās, MKPC birojos un semināros, elektroniski – PDF un MKPC mājas lapās www.pdf.lv un www.mkpc.llkc.lv.

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264 mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļas

MKPC nodaļa	Biroji	Vārds, Uzvārds	Tālrunis
Cēsu nodaļa	Cēsu birojs	Laila Sestakovska	28323647
	Siguldas birojs	Laila Sestakovska	28323647
Dienvidkurzemes nodaļa	Liepājas birojs	Uldis Šenbergs	63491241, 29285111
	Saldus birojs	Alda Velvere	63824065, 20222041
Dienvidlatgales nodaļa	Krāslavas birojs	Jānis Dzalts	65620019, 26459513
	Daugavpils birojs	Toms Vaitkevičs	25468419
Limbažu nodaļa	Limbažu birojs	Jānis Zvaigzne	64022679, 28307178
Ludzas nodaļa	Ludzas birojs	Ludvigs Karvelis	65722009, 29411165
Madonas nodaļa	Madonas birojs	Mairita Bondare	64822528, 28381176
Preiļu nodaļa	Preiļu birojs	Astrida Rudzīte	65381781, 26410476
Rēzeknes nodaļa	Rēzeknes birojs	Jolanta Latišenko	28692818
Rīgas reģionālā nodaļa	Iecavas birojs	Agris Kauliņš	26498315
	Jēkabpils birojs	Jānis Sēlis	26465432
Sēlijas nodaļa	Aizkraukles birojs	Jekaterina Blaua	65122579, 26534704
Zemgales nodaļa	Jelgavas birojs	Sergejs Repņikovs	29283108
	Dobeles birojs	Sergejs Repņikovs	29283108
Ziemeļaustrumu nodaļa	Gulbenes birojs	Linda Vladimirova	64474022, 26314426
	Balvu birojs	Linda Vladimirova	26314426
Ziemeļkurzemes nodaļa	Kuldīgas birojs	Valdis Usne	26438175
	Talsu birojs	Valdis Usne	26438175
Ziemeļvidzemes nodaļa	Valmieras birojs	Andris Vīrs	64250210, 26108426
Apmācību centrs "Pakalnieši" Madonas novads, Vestienas pagasts		Danuta Kiopa	64828108, 26141853

Čiekura NĀKAMAJĀ NUMURĀ

- Jaunumi mežu apsaimniekošanā
- Darījumu līgums – formalitāte vai glābšanas riņķis?
- Praktiski padomi rudens darbos

Izdevumu iespēšanai sagatavoja SARMĪTE GRUNDŠTEINE, MKPC Informācijas un apmācību daļas vadītāja
Tālr. 63050477, mob. 29133563, ciekurs@mkpc.llkc.lv
Māksliniece – D. Brinkmane
Druka – SIA Microdot

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63050450
mkpc@mkpc.llkc.lv; www.mkpc.llkc.lv

Čiekurs izdots Valsts Lauku tīkla pasākumu ietvaros

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPĀ INVESTĒ LAUKU APVIDOS

